

Rotterdammers over gemeente en gebied 2016

**Resultaten uit de Omnibusenquête 2016
voor de Evaluatie BmR14+**

Projectnr. 5061-b

drs. P.A. de Graaf

Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Juni 2016; 2^e druk oktober 2016

In opdracht van de Afdeling Public Affairs

van het Cluster Bestuurs- en Concern Ondersteuning van de gemeente Rotterdam.

Onderzoek en Business Intelligence (OBI)
Wilhelminakade 179, 3072 AP Rotterdam
Postbus 21323, 3001 AH Rotterdam
Telefoon: (010) 267 15 00
E-mail: onderzoek@rotterdam.nl
Internet: <http://www.rotterdam.nl/onderzoek>

In deze 2^e druk is een foutief gemiddeld cijfer voor Hillegersberg-Schiebroek op blz 65 verbeterd.

Gegevens mogen worden overgenomen, mits met bronvermelding.
Verveelvoudiging voor eigen of intern gebruik toegestaan.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	5
1 INLEIDING	9
2 CONTACT OPNEMEN	13
2.1 Parkeerproblematiek door een nieuw bedrijf in de buurt	13
2.2 Een nachtopvang voor daklozen	14
2.3 Overlast door vuilnis naast de containers	15
2.4 Vergelijking van de drie situaties	16
2.5 Verschillen per gebied	17
2.6 Profiel van wie contact zou zoeken met politici / bestuurders	18
3 VOLDOENDE PARTICIPATIEMOGELIJKHEDEN	19
3.1 Mee denken over te nemen maatregelen	19
3.2 Mee beslissen over te nemen maatregelen	20
3.3 Zelf met ideeën komen voor te nemen maatregelen	21
3.4 Zelf maatregelen uitvoeren	22
3.5 Verschillen per gebied	23
3.6 Profiel van wie hierover geen mening heeft	23
4 WAARDERING VAN BESTUURDERS	25
4.1 Zeven waarderingen	25
4.2 Gemiddelde van de zeven waarderingen	29
4.3 Verschillen per gebied	31
5 SAMENWERKING MET DE GEMEENTE	35
 BIJLAGEN	 39
BIJLAGE I: RESPONS EN REPRESENTATIVITEIT	41
I.1 Geslacht en leeftijd	41
I.2 Etniciteit	42
I.3 Gebied	43
I.4 Conclusie	43
BIJLAGE II: HET BETREFFENDE DEEL VAN DE VRAGENLIJST	45
II.1 De vragen over gemeente en gebieden	45
II.2 De vragen over samenwerking met de gemeente	47

BIJLAGE III: CONTACT OPNEMEN	49
III.1 Parkeerproblematiek door een nieuw bedrijf in de buurt	49
III.2 Een nachtopvang voor daklozen	51
III.3 Overlast door vuilnis naast de containers	52
BIJLAGE IV: VOLDOENDE PARTICIPATIEMOGELIJKHEDEN	55
IV.1 Mee denken over te nemen maatregelen	55
IV.2 Mee beslissen over te nemen maatregelen	56
IV.3 Zelf met ideeën komen voor te nemen maatregelen	56
IV.4 Zelf maatregelen uitvoeren	57
BIJLAGE V: WAARDERING VAN BESTUURDERS	59
BIJLAGE VI: DE BETEKENIS VAN DE PERCENTAGES; SIGNIFICANTIE	67
VI.1 Percentages	67
VI.2 Vergelijkingen	68
VI.3 Gemiddelden	69

SAMENVATTING

In de Omnibusenquête die in de eerste maanden van 2016 is afgenomen is op verzoek van het Programmteam BmR14+ een aantal vragen opgenomen over de relatie tussen de Rotterdamse burger enerzijds en gemeente en gebied(sfunctionarissen) anderzijds. Het betreft hier een analoge herhaling van de vragen uit de Omnibusenquêtes van 2014 en 2015 over gemeente en gebied (in 2014: deelgemeente). In totaal hebben 3.666 Rotterdammers van 16 tot 85 jaar deze vragen beantwoord, zodat het aantal respondenten groot genoeg was om ook over de meeste afzonderlijke gebieden uitspraken te kunnen doen.

Contact opnemen

Allereerst zijn in drie vragen drie denkbeeldige situaties beschreven waarbij vervolgens telkens is gevraagd of men kon aangeven tot welke persoon of instantie men zich zou richten als die situatie zich in de buurt zou voordoen.

1. Er vestigt zich een nieuw bedrijf bij u in de buurt. De medewerkers van dit bedrijf parkeren hun auto's bij u in de straat. Hierdoor kunt u meestal geen parkeerplek meer voor uw eigen auto vinden. Met wie zou u contact opnemen om dit probleem aan te pakken?

20% van de Rotterdammers zou in zo'n geval met niemand contact opnemen c.q. niets doen. De overigen zouden vooral het centrale telefoonnummer van de gemeente bellen (51%) of zich tot de wijkagent of wijkcoördinator richten (28%). Ook de bewonersorganisatie (20%) en de Afdeling Verkeer van de gemeente (19%) worden veel genoemd. Politici / bestuurders (van gebied dan wel gemeente) worden slechts door weinigen genoemd; in totaal door 12% (in 2015 door 13% en in 2014 door 11%).
2. U leest in de krant dat er plannen zijn om tegenover u een nachtopvang voor daklozen te vestigen. De verwachting is dat dit tot enige overlast zal leiden. Met wie zou u contact opnemen om te proberen dit te voorkomen?

19% van de Rotterdammers zou in zo'n geval met niemand contact opnemen c.q. niets doen. De rest zou vooral het centrale telefoonnummer van de gemeente bellen (42%) of de bewonersorganisatie (33%) of de wijkagent of wijkcoördinator (29%) benaderen. Politici / bestuurders worden in zo'n geval vaker benaderd dan in het vorige geval: 15% zou een lid van de deelgemeente benaderen, 12% een wethouder of de burgemeester, en 11% een gemeenteraadslid; in totaal 29% (in 2015 26% en in 2014 25%).
3. Zeer regelmatig staat er veel vuilnis naast de containers. Een deel daarvan waait door uw straat en blijft lang liggen. Met wie zou u contact opnemen om dit probleem aan te pakken?

9% van de Rotterdammers zou in zo'n geval met niemand contact opnemen c.q. niets doen. Van de overigen zou de helft (52%) het centrale telefoonnummer bellen, en eveneens de helft (49%) de Afdeling Reiniging van de gemeente benaderen. Politici / bestuurders worden hier zelden genoemd; in totaal door 5% (in 2015 door 6% en in 2014: 4%).

Naarmate men meer interesse in de plaatselijke politiek heeft, zou men vaker politici / bestuurders benaderen, en iets minder vaak het centrale telefoonnummer van de gemeente bellen. De bewoners van de grotere gebieden verschillen in dit opzicht niet veel van elkaar. Wél is er een verschil tussen de bewoners van de kleinere gebieden in het "buitengebied" (Pernis, Hoogvliet, Hoek van Holland en Rozenburg) enerzijds en bewoners van de andere gebieden anderzijds: die in het buitengebied zouden minder vaak het centrale telefoonnummer of de bewonersorganisatie benaderen, iets vaker gemeenteraadsliden, en veel vaker gebiedscommissieleden. Dit geldt in grote lijnen overigens ook voor Overschie. Overschie kan bezwaarlijk tot "buitengebied" worden gerekend, maar deze constatering suggereert wel dat de omvang van een gebied hier wel eens

bepalender zou kunnen zijn dan de ligging.

Vergeleken met vorig jaar is er in het buitengebied weinig veranderd, maar vergeleken met 2014 (en het vorige bestuurlijk model) is de "populariteit" van politici / bestuurders er voor dit soort zaken wel veel sterker toegenomen dan elders in de stad.

Zoals na het voorgaande was te verwachten, hebben de Rotterdammers die politici / bestuurders zouden benaderen vaker interesse in de plaatselijke politiek en wonen ze vaker in het "buitengebied", maar qua leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau en huishoudensinkomen verschillen ze slechts in beperkte mate van de overige Rotterdammers; hooguit betreft het iets vaker mannen en autochtonen, en is er een licht en zwak oplopend verband met opleidings- en inkomensniveau. Dit is een zelfde beeld als vorig jaar.

Voldoende participatiemogelijkheden

Vervolgens is de respondenten voorgehouden dat de gemeente vaak maatregelen neemt die invloed hebben op de leefomgeving, en gevraagd of men aan kon geven of men vindt dat men voldoende gelegenheid krijgt om mee te denken over te nemen maatregelen, mee te beslissen over te nemen maatregelen, zelf met ideeën te komen voor te nemen maatregelen en zelf maatregelen uit te voeren.

1. Mee denken: Een kwart van de Rotterdammers (24%) heeft hier geen mening over ('weet niet'), 29% zegt voldoende of zelfs ruim voldoende gelegenheid te krijgen om mee te denken over te nemen maatregelen, 28% zegt hiervoor weinig gelegenheid te krijgen en 19% noemt die gelegenheid zelfs te weinig. Van degenen die hier wél een mening over hebben, is 38% positief ('voldoende' of 'ruim voldoende'), 37% gematigd negatief ('weinig') en 25% negatief ('veel te weinig').

De afgelopen twee jaar is de mening van de Rotterdammers hierover niet veranderd.

2. Mee beslissen: Een kwart van de Rotterdammers (26%) heeft hier geen mening over ('weet niet'), 18% zegt voldoende of zelfs ruim voldoende gelegenheid te krijgen om mee te beslissen over te nemen maatregelen, 33% zegt hiervoor weinig gelegenheid te krijgen en 24% noemt die gelegenheid zelfs te weinig. Van degenen die hier wél een mening over hebben, is 24% positief ('voldoende' of 'ruim voldoende'), 44% gematigd negatief ('weinig') en 32% negatief ('veel te weinig').

Ook hier is de mening van de Rotterdammers de afgelopen twee jaar niet veranderd.

3. Zelf met ideeën komen: 31% van de Rotterdammers heeft hier geen mening over ('weet niet'), een kwart (26%) zegt voldoende of zelfs ruim voldoende gelegenheid te krijgen om zelf met ideeën te komen voor te nemen maatregelen, 28% zegt hiervoor weinig gelegenheid te krijgen en 16% noemt die gelegenheid zelfs te weinig. Van degenen die hier wél een mening over hebben, is 37% positief ('voldoende' of 'ruim voldoende'), 41% gematigd negatief ('weinig') en 22% negatief ('veel te weinig').

Ook hier is de mening van de Rotterdammers de afgelopen twee jaar niet veranderd.

4. Zelf maatregelen uitvoeren: 38% van de Rotterdammers heeft hier geen mening over ('weet niet'), 17% zegt voldoende of zelfs ruim voldoende gelegenheid te krijgen om mee te denken over te nemen maatregelen, 27% zegt hiervoor weinig gelegenheid te krijgen en 18% noemt die gelegenheid zelfs te weinig. Van degenen die hier wél een mening over hebben, is 27% positief ('voldoende' of 'ruim voldoende'), 44% gematigd negatief ('weinig') en 29% negatief ('veel te weinig').

En ook hier is de mening van de Rotterdammers de afgelopen twee jaar niet veranderd.

Naarmate men meer interesse in de plaatselijke politiek heeft, heeft men vaker een mening hierover. Rotterdammers met veel interesse zijn weer het meest kritisch.

De verschillen tussen de gebieden zijn, zeker bij de grotere gebieden, niet noemenswaardig. Ook verschilt het "buitengebied" nu nauwelijks meer van overig Rotterdam. Vorig jaar, in het eerste jaar van het nieuwe bestuurlijk model, had men hierover in het buitengebied nog iets vaker een mening, en was men ook iets ontevredener. De grotere onvrede uit het begin heeft hier dus inmiddels plaatsgemaakt voor meer twijfel.

De Rotterdammers die over alle vier de vragen geen mening hebben, hebben veel minder interesse in de plaatselijke politiek, maar qua geslacht, leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau en huishoudensinkomen verschillen ze nauwelijks van de overige Rotterdammers. De verschillen zijn zelfs nóg kleiner dan vorig jaar.

Waardering van bestuurders

Tot slot is gevraagd om door middel van een rapportcijfer van 1 tot en met 10 een oordeel te geven over een aantal zaken betreffende gebiedscommissie(leden) en bestuurders:

- a) De mate waarin de gebiedscommissieleden zich inzetten voor mijn belangen: In totaal 43% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,4; 44% geeft een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

De Rotterdammers hebben wat minder vaak een mening over de inzet voor hun belangen van de gebiedscommissieleden, en de meningen zijn wat vaker negatief, dan indertijd over de inzet van de dagelijks bestuurders en deelraadsleden.

- b) De mate waarin de wethouders zich inzetten voor mijn belangen: In totaal 43% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,2; 48% geeft een onvoldoende.

Vergeleken met indertijd zijn de Rotterdammers nu iets negatiever over de inzet van de wethouders voor hun belangen.

- c) De mate waarin de gemeenteraadsleden zich inzetten voor mijn belangen: In totaal 43% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,2; 48% geeft een onvoldoende.

Ook over de inzet van de gemeenteraadsleden voor hun belangen zijn de Rotterdammers nu iets negatiever dan ten tijde van de deelgemeenten.

- d) De snelheid waarmee de gebiedscommissie van mijn gebied besluiten neemt: In totaal 40% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,0; 55% geeft een onvoldoende.

De Rotterdammers hebben wat minder vaak een mening over de snelheid van de gebiedscommissie dan indertijd over de snelheid van het deelgemeentebestuur, maar het gemiddelde rapportcijfer en het percentage onvoldoendes zijn niet anders.

- e) De mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt: In totaal 42% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,1; 49% geeft een onvoldoende.

Over deze inspraakmogelijkheden hebben de Rotterdammers nu wat minder vaak een mening, en is men nu ook wat negatiever, dan ten tijde van de deelgemeenten.

- f) De bereikbaarheid van gebiedscommissieleden: In totaal 41% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,2; 49% geeft een onvoldoende.

De bereikbaarheid van gebiedscommissieleden wordt niet anders gewaardeerd dan die van deelraadsleden indertijd.

- g) De mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt: In totaal 42% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,2; 48% geeft een onvoldoende.

Vergeleken met vroeger hebben minder Rotterdammers hier een mening over, en is de waardering marginaal afgenomen.

Gemiddeld: Gemiddeld had 42% van de Rotterdammers een mening over de zeven voorgelegde zaken. Hun gemiddelde waardering was een 5,2; gemiddeld gaf 49% een onvoldoende.

Daarmee zijn respons en waardering precies even hoog als vorig jaar, en iets lager dan bij de in 2014 voorgelegde negen zaken.

Over het algemeen is er een evenredig verband tussen het responspercentage en de mate van interesse in de plaatselijke politiek, en is wie er enige interesse in heeft het meest tevreden en wie veel interesse heeft het minst.

De verschillen tussen de gebieden zijn (zeker bij de grotere gebieden) niet noemenswaardig. Wel leert een vergelijking tussen “buitengebied” en overig Rotterdam dat men in het buitengebied over het algemeen vaker een oordeel heeft. Opvallend is daarbij dat men over gebiedscommissie (leden) een stuk tevredener is dan elders in de stad, maar niet over de inzet voor de belangen door wethouders en gemeenteraadsleden.

Vergeleken met vroeger hebben in het buitengebied nu iets meer, en elders iets minder Rotterdammers een mening. Het gemiddelde rapportcijfer is in buitengebied en overig Rotterdam in vergelijkbare mate afgenomen. Wel is in het buitengebied het percentage onvoldoendes sterker toegenomen, terwijl het elders afnam.

Samenwerking met de gemeente

Blijkens de beantwoording van elders in de Omnibusenquête gestelde vragen heeft 10% van de Rotterdammers in het afgelopen jaar samengewerkt met de gemeente; bijvoorbeeld om samen iets op te pakken, om een eigen initiatief uit te werken, omdat naar een mening werd gevraagd over een bepaald onderwerp of om een wens, opvatting of idee door te geven. De samenwerking vond vooral plaats op het gebied van de buitenruimte, zoals groenvoorzieningen, veiligheid en schoon, en over Gebiedsplannen / inrichtingsplannen. Het eerste contact hierover vond het vaakst plaats tijdens een wijk- of buurtbijeenkomst of via het centrale telefoonnummer. Met de negen positief geformuleerde stellingen over de samenwerking met de gemeente is 38% tot 50% het (helemaal) eens. Het meest positief is men over de stelling ‘Mijn mening is serieus genomen tijdens het samenwerkingsproces’; 50% is het hiermee (helemaal) eens. Het minst positief is men over de stelling ‘Ik heb goede terugkoppeling gekregen tijdens het samenwerkingsproces’; daarmee is 28% het (helemaal) oneens. De meeste stellingen zijn wel positiever beoordeeld dan in 2015.

1 INLEIDING

Op verzoek van diverse afdelingen van de gemeente Rotterdam voert het gemeentelijk diensten-centrum Onderzoek en Business Intelligence jaarlijks in februari en maart een Omnibusenquête uit onder Rotterdammers van 16 tot 85 jaar. Dit jaar heeft ook het Programmateam BmR14+ van de gemeente Rotterdam daarin een aantal vragen laten opnemen, en wel over de relatie tussen de Rotterdamse burger enerzijds en gemeente en gebied(sfunctionarissen)¹ anderzijds. Het betreft hier een analoge herhaling van de vragen uit de Omnibusenquêtes van 2014 en 2015 over gemeente en gebied (in 2014: deelgemeente). In totaal hebben 3.666 Rotterdammers deze vragen gedeeltelijk of geheel beantwoord, zodat het totale aantal respondenten groot genoeg was om ook over de meeste afzonderlijke gebieden uitspraken te kunnen doen.

Achtergrond

Sinds 19 maart 2014 kent Rotterdam geen deelgemeenten meer. In de plaats daarvan zijn 'gebieden' gekomen, en in de plaats van de oude deelgemeenteraden en -besturen zijn 'gebiedscommissies' gekomen. Geografisch komen de oude deelgemeenten en de nieuwe gebieden één-op-één met elkaar overeen; bestuurlijk is er wél het één en ander veranderd, al hebben ook voor de nieuwe gebiedscommissies verkiezingen plaatsgevonden. Ten behoeve van de evaluatie van dit nieuwe bestuurlijk model, afgekort bekend als 'BmR14+', die rond april/mei 2017 moet worden voorgelegd aan de verantwoordelijke bestuursorganen, wordt kwantitatieve en kwalitatieve data verzameld; onder meer via vragen in de Omnibusenquête van 2014 over hoe de Rotterdammers de deelgemeenten beleefden en analoge herhaling daarvan in latere Omnibusenquêtes over hun beleving van gebied en gebiedsfunctionarissen.

Opbouw van deze rapportage

Deze rapportage is als volgt opgebouwd.

Hoofdstuk 2 gaat over de vraag tot welke persoon of instantie men zich zou richten bij een drietal denkbeeldige situaties als die zich in de buurt zouden voordoen. In hoofdstuk 3 komt de vraag aan de orde of de Rotterdamse burger vindt dat hij of zij voldoende gelegenheid krijgt om te participeren in de nieuwe situatie met gebied(sfunctionarissen), en in hoofdstuk 4 komt de waardering van een aantal zaken met betrekking tot deze gebied(sfunctionarissen) aan de orde. Tot slot worden in hoofdstuk 5 ook nog kort de vragen over samenwerking met de gemeente besproken die in opdracht van het Cluster Dienstverlening waren opgenomen.

Deze rapportage kent tevens vijf bijlagen. In Bijlage I worden respons en representativiteit van de enquête besproken aan de hand van de achtergrondkenmerken van de respondenten. In Bijlage II zijn de hier behandelde vragen uit de enquête letterlijk uit de vragenlijst overgenomen, en in Bijlage VI wordt een toelichting gegeven op de statistische interpretatie van de in deze rapportage weergegeven percentages en op de significantie van verschillen. De boodschap uit deze bijlage moge zijn, dat in het algemeen gemeten verschillen van minder dan zo'n 1- à 2%-punt niet als verschillen mogen worden beschouwd, maar evengoed door het toevalskarakter van de steekproeven kunnen zijn veroorzaakt. Als bijvoorbeeld een percentage voor de ene groep 14% bedraagt, en voor de andere 15%, dan is daarmee dus nog geen verschil aangetoond. Voor gebieden ligt deze marge nog een stuk ruimer. Daarnaast mag uit deze bijlage ook worden geconcludeerd dat gegevens die op al te kleine aantallen respondenten zijn gebaseerd een zodanig grote betrouwbaarheidsmarge (dus: onnauwkeurigheid) kennen dat ze slechts als indicatief mo-

¹): Met de term 'gebiedsfunctionarissen' worden zowel gebiedsmanagers en -directeuren als leden van de gebiedscommissies bedoeld.

gen worden beschouwd. Dit geldt met name voor de kleine gebieden Overschie, Pernis, Hoek van Holland en Rozenburg.

De Bijlagen III, IV en V bevatten tabellen met uitkomsten per gebied.

Aantallen respondenten

Waar in de rapportages over de Omnibusenquête gesproken wordt over 'de Rotterdammers', worden Rotterdammers van 16 tot 85 jaar bedoeld. Op 1 januari 2016 waren dat er 506.332 (van de in totaal 629.148). Eén procent van de 3.666 respondenten in 2016 in deze rapportage staat dus voor 5.063 Rotterdammers van 16 tot 85 jaar, en één respondent voor 172 Rotterdammers van 16 tot 85 jaar. Per gebied bevatte en bevat de Omnibusenquête de volgende aantallen respondenten aan wie de in deze rapportage besproken vragen zijn voorgelegd.

Figuur 1.1: Aantal respondenten per gebied.

Gebied	Respondenten 2014	Respondenten 2015	Respondenten 2016	Inwoners van 16 tot 85 jaar op 1-1-'16
Rotterdam Centrum	234	235	217	29.250
Delfshaven	385	451	352	61.221
Overschie	110	107	98	13.361
Noord	343	369	324	43.321
Hillegersberg-Schiebroek	383	360	295	32.675
Kralingen-Crooswijk	340	374	296	44.319
Feijenoord	409	413	376	58.598
IJsselmonde	386	383	344	46.648
Pernis	28	42	27	3.848
Prins Alexander	751	806	662	74.772
Charlois	379	380	310	52.104
Hoogvliet	262	238	200	27.719
Hoek van Holland	79	91	71	8.235
Rozenburg	86	95	92	10.123
Overig (Haven- en Industriegebieden)	0	4	1	138
Onbekend	80	42	1	---
Totaal	4.255	4.390	3.666	506.332

Uitkomsten over Overschie, Pernis, Hoek van Holland en Rozenburg zijn dus altijd slechts indicatief. Mede daarom worden Pernis, Hoogvliet, Hoek van Holland en Rozenburg in deze rapportage ook wel samengenomen ("het buitengebied"²⁾): uit deze vier gebieden tezamen bevat de enquête namelijk wél voldoende respondenten om uitspraken over te kunnen doen, namelijk 390. Het eveneens kleine gebied Overschie is daarbij niet meegenomen; Overschie kan bezwaarlijk tot "buitengebied" worden gerekend.

De antwoorden van de respondenten uit de Haven- en Industriegebieden en van die waarvan het gebied onbekend is, zijn bij onderverdelingen naar gebied verder niet afzonderlijk vermeld, maar wél meegeteld bij het totaal.

²⁾: Dit buitengebied is identiek aan het rayon 'Buitengebieden' bij de indeling van de gebieden in de vier rayons waar tegenwoordig ook wel van uitgegaan wordt.

Onderscheid naar mate van interesse in de plaatselijke politiek

In deze rapportage wordt ook gepresenteerd in hoeverre meningen verschillen met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. In totaal had naar eigen zeggen 7% van de respondenten veel interesse, 46% enige interesse en 47% geen interesse in de plaatselijke politiek.

Overigens waren er in totaal 258 respondenten die aangaven veel interesse in de plaatselijke politiek te hebben.

2 CONTACT OPNEMEN

Allereerst zijn, net als vorig jaar, drie denkbeeldige situaties beschreven waarbij is gevraagd tot welke persoon of instantie men zich zou richten als die situatie zich in de buurt zou voordoen:

- 'ik neem met niemand contact op / ik doe niets';
- 'de wijkagent of de wijkcoördinator';
- 'het centrale telefoonnummer van de gemeente (14010)';
- 'de Afdeling [...] van de gemeente';
- 'de Gebiedsmanager of Gebiedsdirecteur' (in 2014: 'de deelgemeente');
- 'een lid van de Gebiedscommissie' (in 2014: 'een lid van de deelraad');
- 'een gemeenteraadslid';
- 'een wethouder of de burgemeester';
- 'de bewonersorganisatie'; en
- een andere mogelijkheid in eigen bewoordingen.

(In 2014 kende deze vraag ook nog de antwoordmogelijkheid 'iemand van het dagelijks bestuur van de deelgemeente'.)

Men mocht telkens meerdere antwoordmogelijkheden aankruisen.

2.1 Parkeerproblematiek door een nieuw bedrijf in de buurt

Er vestigt zich een nieuw bedrijf bij u in de buurt. De medewerkers van dit bedrijf parkeren hun auto's bij u in de straat. Hierdoor kunt u meestal geen parkeerplek meer voor uw eigen auto vinden. Met wie zou u contact opnemen om dit probleem aan te pakken?

Figuur 2.1 laat zien met wie men contact op zou nemen om dit probleem aan te pakken. Daarbij is eerst aangegeven hoeveel respondenten *niets* zouden doen, en daaronder tot wie de respondenten die daadwerkelijk iets zouden doen zich zouden richten. In de figuur is ook te zien in hoeverre deze mening verschilt met die in 2015 en 2014 en met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn te vinden in Bijlage III.1.

Figuur 2.1: Tot wie men zich zou richten bij parkeerproblematiek door een nieuw bedrijf in de buurt; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Tot wie men zich zou richten	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal R'dam	Idem in 2015	Idem in 2014
niemand / ik doe niets	15%	16%	25%	20%	25%	22%
de wijkagent of wijkcoördinator	30%	27%	27%	28%	31%	29%
het centrale telefoonnummer	46%	50%	53%	51%	46%	39%
de Afdeling Verkeer van de gemeente	20%	20%	18%	19%	20%	18%
de deelgemeente						37%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	17%	9%	7%	8%	8%	
een lid van de gebiedscommissie (2014: deelraad)	14%	11%	7%	9%	9%	3%
iemand van het dagelijks bestuur van de deelgemeente						7%
een gemeenteraadslid	7%	2%	3%	3%	3%	2%
een wethouder of de burgemeester	5%	2%	3%	2%	3%	3%
de bewonersorganisatie	21%	21%	19%	20%	24%	24%
anders: het bedrijf zelf	10%	11%	10%	10%	12%	12%
anders: overige antwoorden	3%	2%	2%	2%	4%	2%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	173%	154%	149%	154%	160%	175%
Eén of meer soorten politici / bestuurders (idem)	21%	12%	11%	12%	13%	11%

20% van de Rotterdammers zou in zo'n geval met niemand contact opnemen c.q. niets doen. De overigen zouden vooral het centrale telefoonnummer van de gemeente bellen (51%) of zich tot de

wijkagent of wijkcoördinator richten (28%). Ook de bewonersorganisatie (20%) en de Afdeling Verkeer van de gemeente (19%) worden veel genoemd. Politici / bestuurders (van gebied dan wel gemeente) worden slechts door weinigen genoemd. Gemiddeld noemt men 1,5 mogelijkheden. De- genen die hier (ook) iets anders in eigen bewoordingen noemden, noemden vooral het bedrijf zelf. Ook gaven velen aan geen auto te hebben. Die laatsten zijn als ze verder niets aangekruist hadden geteld bij 'niemand / ik doe niets'.

Van degenen die zich ergens toe zouden richten zou 12% (ook) één of meer soorten politici / be- stuurders benaderen (waaronder 2% zelfs méér dan één soort politici / bestuurders).

Rotterdamers met veel interesse in de plaatselijke politiek zouden zich vaker tot politici / be- stuurders richten, maar hebben sowieso ook méér antwoordmogelijkheden aangekruist. Ook bij hen is het centrale telefoonnummer echter veruit de meest genoemde mogelijkheid.

Leden van de gebiedscommissie worden ongeveer even vaak genoemd als in 2014 (bij het vo- rige bestuurlijk model) deelraadsleden en dagelijks bestuurders van de deelgemeente tezamen. De deelgemeente (toen veel genoemd!) is als mogelijkheid weggefallen, en dat weerspiegelt zich voor een deel in een verder toegenomen populariteit van het centrale telefoonnummer.

Per gebied, zo is in Bijlage III.1 te zien, zijn er wel wat kleine verschillen, maar het algemene beeld verschilt bij de grotere gebieden niet wezenlijk. Politici / bestuurders worden in de grotere gebieden slechts door weinigen genoemd. Op (verschillen met) de kleinere gebieden wordt in paragraaf 2.5 teruggekomen.

2.2 Een nachtopvang voor daklozen

U leest in de krant dat er plannen zijn om tegenover u een nachtopvang voor daklozen te ves- tigen. De verwachting is dat dit tot enige overlast zal leiden. Met wie zou u contact opnemen om te proberen dit te voorkomen?

Figuur 2.2 laat zien met wie men contact op zou nemen om te proberen dit te voorkomen. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn te vinden in Bijlage III.2.

Figuur 2.2: Met wie men contact op zou nemen bij plannen voor vestiging van een nacht- opvang voor daklozen; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Tot wie men zich zou richten	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal R'dam	Idem in 2015	Idem in 2014
niemand / ik doe niets	18%	17%	21%	19%	22%	20%
de wijkagent of wijkcoördinator	22%	28%	30%	29%	30%	27%
het centrale telefoonnummer	32%	41%	45%	42%	39%	32%
de Afdeling Vergunningen van de gemeente	15%	12%	10%	11%	15%	13%
de deelgemeente						41%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	22%	16%	11%	15%	16%	
een lid van de gebiedscommissie (2014: deelraad)	30%	17%	11%	15%	13%	7%
iemand van het dagelijks bestuur van de deelgemeente						13%
een gemeenteraadslid	21%	11%	10%	11%	11%	7%
een wethouder of de burgemeester	20%	11%	11%	12%	12%	10%
de bewonersorganisatie	32%	35%	31%	33%	37%	36%
anders: andere bewoners	0%	0%	0%	0%	1%	1%
anders: overige antwoorden	4%	4%	3%	3%	4%	4%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	199%	176%	162%	171%	178%	193%
Eén of meer soorten politici / bestuurders (idem)	49%	30%	24%	29%	26%	25%

19% van de Rotterdammers zou in zo'n geval met niemand contact opnemen c.q. niets doen. De rest zou vooral het centrale telefoonnummer van de gemeente bellen (42%) of de bewonersorganisatie (33%) of de wijkagent of wijkcoördinator (29%) benaderen. Politici / bestuurders worden in zo'n geval vaker benaderd dan in het vorige geval: 15% zou een lid van de gebiedscommissie benaderen, 12% een wethouder of de burgemeester, en 11% een gemeenteraadslid. Gemiddeld noemt men 1,7 mogelijkheden. Van degenen die hier (ook) iets anders in eigen bewoordingen noemen, gaf een deel aan dit (al dan niet 'voorlopig') geen probleem te vinden. Zij zijn als ze verder niets aangekruist hadden geteld bij 'niemand / ik doe niets'.

Van degenen die contact op zouden nemen zou 29% (ook) één of meer soorten politici / bestuurders benaderen (waaronder 8% zelfs méér dan één soort politici / bestuurders).

Rotterdammers met veel interesse in de plaatselijke politiek zouden hierover vaker politici / bestuurders benaderen, en wat minder vaak het centrale telefoonnummer van de gemeente bellen. Van degenen met veel interesse in de plaatselijke politiek die iets zouden doen, zou 49% (ook) één of meer soorten politici benaderen.

Leden van de gebiedscommissie worden nu minder vaak genoemd dan deelgemeentelijke politici of bestuurders in 2014. In plaats daarvan wendt men zich nu vaker tot gemeenteraadsliden. Ook is het centrale telefoonnummer hiervoor nu iets populairder geworden.

Ook hier, zo is in Bijlage III.2 te zien, zijn weinig verschillen tussen de (grotere) gebieden te zien. Op (verschillen met) de kleinere gebieden wordt in paragraaf 2.5 teruggekomen.

2.3 Overlast door vuilnis naast de containers

Zeer regelmatig staat er veel vuilnis naast de containers. Een deel daarvan waait door uw straat en blijft lang liggen. Met wie zou u contact opnemen om dit probleem aan te pakken?

Figuur 2.3 laat zien met wie men contact op zou nemen om dit probleem aan te pakken. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn te vinden in Bijlage III.3.

Figuur 2.3: Tot wie men zich zou richten bij overlast door vuilnis naast de containers in de buurt; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Tot wie men zich zou richten	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal R'dam	Idem in 2015	Idem in 2014
niemand / ik doe niets	4%	6%	12%	9%	12%	11%
de wijkagent of wijkcoördinator	13%	13%	14%	13%	15%	16%
het centrale telefoonnummer	52%	52%	53%	52%	51%	43%
de Afdeling Reiniging van de gemeente	50%	52%	45%	49%	51%	56%
de deelgemeente						17%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	9%	5%	3%	5%	5%	
een lid van de gebiedscommissie (2014: deelraad)	9%	4%	3%	4%	4%	2%
iemand van het dagelijks bestuur van de deelgemeente						3%
een gemeenteraadslid	4%	1%	1%	1%	2%	1%
een wethouder of de burgemeester	2%	1%	1%	1%	1%	1%
de bewonersorganisatie	13%	12%	11%	12%	14%	13%
anders	8%	5%	5%	5%	5%	6%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	159%	145%	137%	142%	148%	156%
Eén of meer soorten politici / bestuurders (idem)	12%	5%	4%	5%	6%	4%

N.B.: De tweede optie is inclusief gemeentelijke websites en dergelijke; de derde optie is inclusief andere aanduidingen van dergelijke gemeentelijke "afdelingen".

9% van de Rotterdammers zou in zo'n geval met niemand contact opnemen c.q. niets doen. Van de overigen zou de helft (52%) het centrale telefoonnummer bellen en eveneens de helft (49%) de Afdeling Reiniging van de gemeente benaderen. Politici / bestuurders worden hier zelden genoemd. Gemiddeld noemt men 1,4 mogelijkheden. Van degenen die hier (ook) iets anders in eigen bewoordingen noemen, noemden velen hier aanduidingen van gemeentelijke "afdelingen" zoals Roteb, Stadstoezicht of Stadsbeheer, of gemeentelijke websites of app's. Zij zijn geteld bij 'de Afdeling Reiniging van de gemeente' respectievelijk 'het centrale telefoonnummer'. Van degenen die zich ergens toe zouden richten zou 5% (ook) één of meer soorten politici / bestuurders benaderen (waaronder 1% zelfs méér dan één soort politici / bestuurders).

De verschillen naar mate van interesse in de plaatselijke politiek zijn marginaal; alleen zouden mensen met veel interesse nóg iets vaker ook het centrale telefoonnummer bellen.

Vergeleken vroeger wordt, nu de deelgemeente als mogelijkheid is weggefallen, met name het centrale telefoonnummer iets vaker genoemd.

In Bijlage III.3 is te zien dat ook hier het beeld niet wezenlijk verschilt per gebied. Op (verschillen met) de kleinere gebieden wordt in paragraaf 2.5 teruggekomen.

2.4 Vergelijking van de drie situaties

In figuur 2.4 staan tenslotte de reacties in de drie denkbeeldige situaties nog eens naast elkaar.

Figuur 2.4: Met wie men contact op zou nemen in een drietal denkbeeldige situaties.

Tot wie men zich zou richten	Parkeer-problematiek	Nachtopvang	Containers
niemand / ik doe niets	20%	19%	9%
de wijkagent of wijkcoördinator	28%	29%	13%
het centrale telefoonnummer	51%	42%	52%
Afdeling [...] van de gemeente	19%	11%	49%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	8%	15%	5%
een lid van de gebiedscommissie	9%	15%	4%
een gemeenteraadslid	3%	11%	1%
een wethouder of de burgemeester	2%	12%	1%
de bewonersorganisatie	20%	33%	12%
anders: het bedrijf zelf	10%		
anders: overige antwoorden	2%	3%	5%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	154%	171%	142%
Eén of meer soorten politici / bestuurders (idem)	12%	29%	5%

Bij de geschetste parkeerproblematiek zou één op de acht Rotterdammers politici / bestuurders benaderen. Bij de kwestie van de nachtopvang zou ruim een kwart dat doen, en zou men zich ook wat minder vaak tot de gemeente, en wat vaker tot het gebied richten. Bij overlast van vuilnis naast de container zoekt men vooral zijn heil bij de gemeente, relatief weinig bij het gebied, en nauwelijks bij politici / bestuurders.

Dit is een zelfde beeld als de vorige twee jaar; hooguit zouden politici / bestuurders nu iets vaker worden benaderd over de nachtopvang (en bewonersorganisaties wat minder vaak).

2.5 Verschillen per gebied

Zoals gezegd, is in Bijlage III te zien hoe deze reacties verschillen per gebied, en hierover is in de voorgaande paragrafen kortheidshalve aangegeven dat de grotere gebieden (met voldoende respondenten om conclusies te trekken) niet veel van elkaar verschillen. De gemeten verschillen waren vooral te zien bij de kleinere gebieden (met te weinig respondenten om conclusies te trekken). Deze kleinere gebieden (Pernis, Hoogvliet, Hoek van Holland en Rozenburg) kunnen echter wel samen worden genomen bij een vergelijking tussen enerzijds deze vier gebieden ("het buitengebied"³⁾) en anderzijds de rest van Rotterdam: uit deze vier gebieden tezamen bevat de enquête namelijk wél voldoende respondenten om uitspraken over te kunnen doen, namelijk 390.

Het in deze paragraaf gestelde geldt overigens telkens ook voor Overschie. Overschie kan bezwaarlijk tot "buitengebied" worden gerekend, maar deze constatering suggereert wel dat de omvang van een gebied hier wel eens bepalender zou kunnen zijn dan de ligging.

Figuur 2.5: Met wie men contact op zou nemen in een drietal denkbeeldige situaties: "buitengebied" versus overig Rotterdam.

Tot wie men zich zou richten (exclusief 'niemand / ik doe niets')	Parkeer-problematiek		Nachtopvang		Containers	
	Buiten-gebied	Overig Rotterdam	Buiten-gebied	Overig Rotterdam	Buiten-gebied	Overig Rotterdam
de wijkagent of wijkcoördinator	32%	27%	27%	29%	14%	13%
het centrale telefoonnummer	39%	53%	33%	43%	41%	53%
Afdeling [...] van de gemeente	19%	19%	10%	11%	53%	49%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	11%	8%	15%	14%	7%	4%
een lid van de gebiedscommissie	21%	8%	27%	14%	12%	3%
een gemeenteraadslid	3%	3%	16%	11%	2%	1%
een wethouder of de burgemeester	3%	2%	15%	11%	1%	1%
de bewonersorganisatie	13%	21%	23%	34%	10%	12%
anders: het bedrijf zelf	14%	10%				
anders: overige antwoorden	2%	2%	3%	4%	6%	5%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	155%	154%	171%	171%	144%	142%
Eén of meer soorten politici / bestuurders (idem)	24%	11%	45%	27%	13%	4%

Figuur 2.5 laat zien dat bewoners van het buitengebied minder vaak het centrale telefoonnummer of de bewonersorganisatie zouden benaderen, veel vaker gebiedscommissieleden, en in het geval van de nachtopvang iets vaker gemeenteraadsliden of leden van B&W.

Vergeleken met vorig jaar is er in het buitengebied weinig veranderd, maar vergeleken met 2014 (en het vorige bestuurlijk model) is de "populariteit" van politici / bestuurders er voor dit soort zaken wel veel sterker toegenomen dan elders in de stad.

Wat voor het buitengebied geldt, geldt in grote lijnen overigens ook voor Overschie. Overschie kan bezwaarlijk tot "buitengebied" worden gerekend, maar deze constatering suggereert wel dat de omvang van een gebied hier wel eens bepalender zou kunnen zijn dan de ligging.

³⁾: Dit buitengebied is identiek aan het rayon 'Buitengebieden' bij de indeling van de gebieden in de vier rayons waar tegenwoordig ook wel van uitgegaan wordt.

2.6 Profiel van wie contact zou zoeken met politici / bestuurders

In totaal 25% van de Rotterdammers zou in ten minste één van de voorgelegde gevallen (al dan niet tevens) politici / bestuurders benaderen. In figuur 2.6 wordt een profiel van hen geschetst.

Figuur 2.6: Profiel van wie contact zou zoeken met politici / bestuurders.

Profiel van wie contact zou zoeken met politici / bestuurders	Interesse plaats. politiek			Gebied			Geslacht	
	Veel	Enige	Geen	Buiten-gebied	Overig R'dam		Man	Vrouw
Zou contact zoeken	42%	27%	20%	40%	23%		27%	23%
Overige Rotterdammers	58%	73%	80%	60%	77%		73%	77%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%		100%	100%

Leeftijd					Etniciteit		
16-25 jaar	25-45 jaar	45-65 jaar	65-75 jaar	76 jaar e.o.	Autochtoon	Westers allocht.	Niet-w. allocht.
27%	22%	27%	27%	18%	26%	24%	22%
73%	78%	73%	73%	82%	74%	76%	78%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Opleidingsniveau				Huishoudensinkomen			
Laag	Midden-laag	Midden-hoog	Hoog	Sociale minima	Min. tot modaal	Mod. tot 2x mod.	2x mod. en meer
21%	27%	25%	26%	22%	20%	28%	27%
79%	73%	75%	74%	78%	80%	72%	73%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Totaal Rotterdam		
2016	Idem in 2015	Idem in 2014
25%	24%	23%
75%	76%	77%
100%	100%	100%

Zoals na het voorgaande was te verwachten, hebben de Rotterdammers die politici / bestuurders zouden benaderen vaker interesse in de plaatselijke politiek en wonen ze vaker in het “buiten-gebied”, maar qua leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau en huishoudensinkomen verschillen ze slechts in beperkte mate van de overige Rotterdammers; hooguit betreft het iets vaker mannen en autochtonen, en is er een licht en zwak oplopend verband met opleidings- en inkomensniveau.

Dit is een zelfde beeld als vorig jaar.

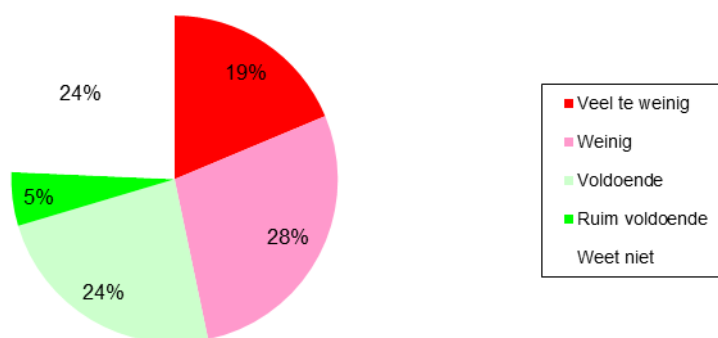
3 VOLDOENDE PARTICIPATIEMOGELIJKHEDEN

Vervolgens is de respondenten ook weer net als in 2015 en 2014 voorgehouden dat de gemeente⁴ vaak maatregelen neemt die invloed hebben op de leefomgeving, en gevraagd of men aan kon geven of men vindt dat men voldoende gelegenheid krijgt om mee te denken over te nemen maatregelen, mee te beslissen over te nemen maatregelen, zelf met ideeën te komen voor te nemen maatregelen en zelf maatregelen uit te voeren.

3.1 Mee denken over te nemen maatregelen

Figuur 3.1 laat zien in welke mate men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om mee te denken over te nemen maatregelen. Daarbij is zowel een verdeling aangegeven van *alle* respondenten (inclusief 'weet niet'; eerste kolom) als van de respondenten die hier daadwerkelijk een mening over hebben (dus exclusief 'weet niet'; tweede kolom). In de tabel onder de figuur is ook te zien in hoeverre (op gemeentelijk niveau) deze mening verschilt met die in 2015 en 2014 en met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn te vinden in Bijlage IV.1.

Figuur 3.1: Mate waarin men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om mee te denken over te nemen maatregelen; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.



Gelegenheid om mee te <u>denken</u>	Veel interesse		Enige interesse		Geen interesse		Totaal Rotterdam		Idem in 2015		Idem in 2014	
Veel te weinig	24%	26%	18%	22%	19%	28%	19%	25%	18%	24%	19%	25%
Weinig	32%	34%	31%	38%	24%	35%	28%	37%	29%	38%	28%	38%
Voldoende	26%	28%	27%	33%	20%	29%	24%	31%	25%	32%	23%	31%
Ruim voldoende	10%	11%	5%	6%	5%	7%	5%	7%	4%	6%	4%	6%
Weet niet	8%		18%		32%		24%		23%		26%	
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Een kwart van de Rotterdammers (24%) heeft hier geen mening over ('weet niet'), 29% zegt voldoende of zelfs ruim voldoende gelegenheid te krijgen om mee te denken over te nemen maatregelen, 28% zegt hiervoor weinig gelegenheid te krijgen en 19% noemt die gelegenheid

⁴): In 2014 werd hier gesproken over 'de (deel-)gemeente'.

zelfs *te* weinig. Van degenen die hier wél een mening over hebben, is 38% positief ('voldoende' of 'ruim voldoende'), 37% gematigd negatief ('weinig') en 25% negatief ('veel te weinig').

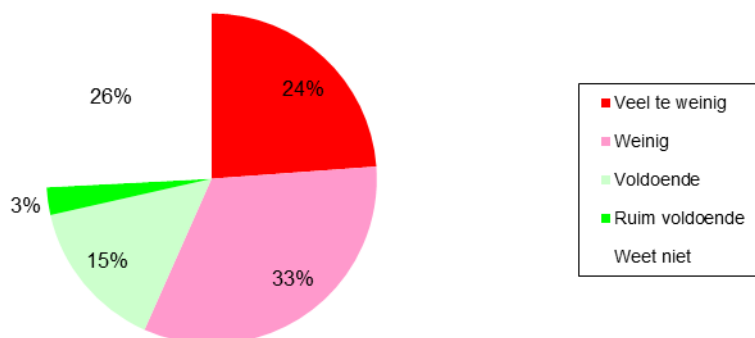
Naarmate men meer interesse in de plaatselijke politiek heeft, heeft men vaker een mening hierover. Rotterdammers met veel interesse zijn het meest kritisch.

De afgelopen twee jaar is de mening van de Rotterdammers hierover niet veranderd.

3.2 Mee beslissen over te nemen maatregelen

Figuur 3.2 laat op de zelfde manier zien in welke mate men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om mee te beslissen over te nemen maatregelen. In de tabel onder de figuur is ook weer te zien in hoeverre (op gemeentelijk niveau) deze mening verschilt met die in 2015 en 2014 en met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn te vinden in Bijlage IV.2.

Figuur 3.2: Mate waarin men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om mee te beslissen over te nemen maatregelen; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.



Gelegenheid om mee te beslissen	Veel interesse		Enige interesse		Geen interesse		Totaal Rotterdam		Idem in 2015		Idem in 2014	
Veel te weinig	33%	36%	25%	31%	22%	33%	24%	32%	23%	31%	23%	31%
Weinig	38%	41%	38%	47%	27%	41%	33%	44%	33%	44%	32%	44%
Voldoende	16%	17%	15%	19%	14%	21%	15%	20%	17%	22%	15%	21%
Ruim voldoende	5%	6%	2%	3%	3%	5%	3%	4%	3%	3%	3%	4%
Weet niet	8%		20%		34%		26%		24%		27%	
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Een kwart van de Rotterdammers (26%) heeft hier geen mening over ('weet niet'), 18% zegt voldoende of zelfs ruim voldoende gelegenheid te krijgen om mee te beslissen over te nemen maatregelen, 33% zegt hiervoor weinig gelegenheid te krijgen en 24% noemt die gelegenheid zelfs *te* weinig. Van degenen die hier wél een mening over hebben, is 24% positief ('voldoende' of 'ruim voldoende'), 44% gematigd negatief ('weinig') en 32% negatief ('veel te weinig').

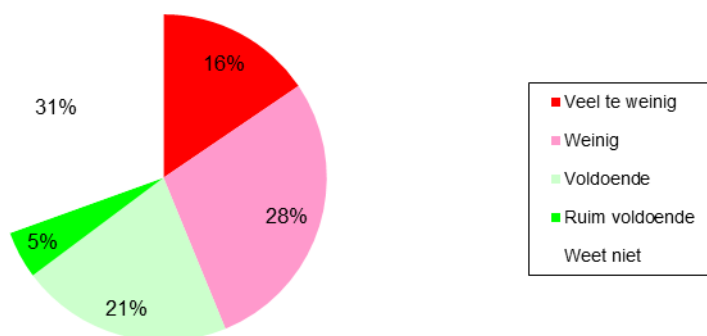
Naarmate men meer interesse in de plaatselijke politiek heeft, heeft men weer vaker een mening hierover. Rotterdammers met veel interesse vinden vaker 'veel te weinig' gelegenheid hiervoor te krijgen.

Ook hier is de mening van de Rotterdammers de afgelopen twee jaar niet veranderd.

3.3 Zelf met ideeën komen voor te nemen maatregelen

Figuur 3.3 laat op de zelfde manier zien in welke mate men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om zelf met ideeën te komen voor te nemen maatregelen. In de tabel onder de figuur is ook weer te zien in hoeverre (op gemeentelijk niveau) deze mening verschilt met die in 2015 en 2014 en met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn te vinden in Bijlage IV.3.

Figuur 3.3: Mate waarin men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om zelf met ideeën te komen voor te nemen maatregelen; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.



Gelegenheid om zelf met ideeën te komen	Veel interesse		Enige interesse		Geen interesse		Totaal Rotterdam		Idem in 2015		Idem in 2014	
Veel te weinig	22%	25%	15%	20%	16%	25%	16%	22%	16%	22%	15%	23%
Weinig	32%	37%	32%	43%	24%	39%	28%	41%	29%	41%	27%	40%
Voldoende	26%	29%	24%	32%	17%	28%	21%	30%	22%	31%	21%	31%
Ruim voldoende	8%	9%	4%	6%	5%	8%	5%	7%	4%	6%	4%	6%
Weet niet	12%		26%		38%		31%		29%		33%	
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

31% van de Rotterdammers heeft hier geen mening over ('weet niet'), een kwart (26%) zegt voldoende of zelfs ruim voldoende gelegenheid te krijgen om zelf met ideeën te komen voor te nemen maatregelen, 28% zegt hiervoor weinig gelegenheid te krijgen en 16% noemt die gelegenheid zelfs te weinig. Van degenen die hier wél een mening over hebben, is 37% positief ('voldoende' of 'ruim voldoende'), 41% gematigd negatief ('weinig') en 22% negatief ('veel te weinig').

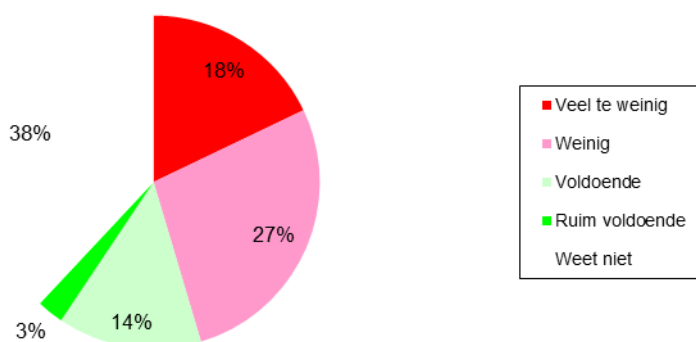
Naarmate men meer interesse in de plaatselijke politiek heeft, heeft men weer vaker een mening hierover. Rotterdammers met veel interesse vinden vaker 'veel te weinig' gelegenheid hiervoor te krijgen.

Ook hier is de mening van de Rotterdammers de afgelopen twee jaar niet veranderd.

3.4 Zelf maatregelen uitvoeren

Figuur 3.4 ten slotte laat op de zelfde manier zien in welke mate men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om zelf maatregelen uit te voeren. In de tabel onder de figuur is ook weer te zien in hoeverre (op gemeentelijk niveau) deze mening verschilt met die in 2015 en 2014 en met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn te vinden in Bijlage IV.4.

Figuur 3.4: Mate waarin men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om zelf maatregelen uit te voeren; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.



Gelegenheid om zelf maatregelen uit te voeren	Veel interesse		Enige interesse		Geen interesse		Totaal Rotterdam		Idem in 2015		Idem in 2014	
Veel te weinig	25%	31%	17%	27%	18%	31%	18%	29%	18%	29%	18%	29%
Weinig	33%	41%	30%	47%	24%	42%	27%	44%	29%	45%	28%	46%
Voldoende	16%	20%	15%	23%	13%	22%	14%	23%	14%	22%	13%	21%
Ruim voldoende	7%	8%	2%	3%	3%	5%	3%	4%	2%	3%	2%	4%
Weet niet	19%		36%		43%		38%		37%		40%	
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

38% van de Rotterdammers heeft hier geen mening over ('weet niet'), 17% zegt voldoende of zelfs ruim voldoende gelegenheid te krijgen om mee te denken over te nemen maatregelen, 27% zegt hiervoor weinig gelegenheid te krijgen en 18% noemt die gelegenheid zelfs te weinig. Van degenen die hier wél een mening over hebben, is 27% positief ('voldoende' of 'ruim voldoende'), 44% gematigd negatief ('weinig') en 29% negatief ('veel te weinig').

Naarmate men meer interesse in de plaatselijke politiek heeft, heeft men weer vaker een mening hierover. En ook hier vinden Rotterdammers met veel interesse vaker 'veel te weinig' gelegenheid te krijgen.

En ook hier is de mening van de Rotterdammers de afgelopen twee jaar niet veranderd.

3.5 Verschillen per gebied

Zoals in het voorgaande ook telkens is aangegeven, zijn de overeenkomstige verdelingen per gebied te vinden in Bijlage IV. De verschillen tussen de gebieden zijn, zeker bij de grotere gebieden, niet noemenswaardig. Ook verschilt het "buitengebied" nu nauwelijks meer van overig Rotterdam. Vorig jaar, in het eerste jaar van het nieuwe bestuurlijk model, had men hierover in het buitengebied nog iets vaker een mening, en was men ook iets ontevredener. De grotere onvrede uit het begin heeft hier dus inmiddels plaatsgemaakt voor meer twijfel. Zie figuur 3.5 en Bijlage V

Figuur 3.5: Mate waarin men vindt voldoende gelegenheid te krijgen om mee te denken, mee te beslissen, zelf met ideeën te komen en zelf maatregelen uit te voeren: "buitengebied" versus overig Rotterdam.

Voldoende gelegenheid (inclusief 'weet niet')	Mee denken		Mee beslissen		Zelf met ideeën komen		Zelf maatregelen uitvoeren	
	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam
Veel te weinig	18%	19%	21%	24%	15%	16%	18%	18%
Weinig	31%	28%	35%	33%	31%	28%	32%	27%
Voldoende	20%	24%	14%	15%	20%	21%	11%	14%
Ruim voldoende	7%	5%	3%	3%	4%	5%	2%	3%
Weet niet	25%	24%	26%	26%	30%	31%	36%	38%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Voldoende gelegenheid (exclusief 'weet niet')	Mee denken		Mee beslissen		Zelf met ideeën komen		Zelf maatregelen uitvoeren	
	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam
Veel te weinig	23%	25%	29%	32%	21%	22%	29%	29%
Weinig	41%	37%	48%	44%	45%	40%	50%	44%
Voldoende	26%	32%	20%	20%	28%	30%	18%	23%
Ruim voldoende	9%	7%	4%	4%	6%	7%	3%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.6 Profiel van wie hierover geen mening heeft

Bij alle vier de vragen over participatiemogelijkheden hebben veel Rotterdammers geen mening. Slechts 61% (vorig jaar 62%, en in 2014 59%) heeft over alle vier een mening, en in totaal 20% (vorig jaar 19%, en in 2014 22%) heeft in alle vier de gevallen geen mening. In figuur 3.6 wordt een profiel van die laatste groep in 2016 geschetst.

Figuur 3.6: Profiel van wie geen mening heeft over alle vier de participatiemogelijkheden.

Profiel van wie geen mening heeft over alle vier de participatiemogelijkheden	Interesse plaats. politiek			Gebied		Geslacht	
	Veel	Enige	Geen	Buiten-gebied	Overig R'dam	Man	Vrouw
Vier keer geen mening	5%	15%	28%	20%	20%	19%	21%
Overige Rotterdammers	95%	85%	72%	80%	80%	81%	79%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Leeftijd					Etniciteit		
16-25 jaar	25-45 jaar	45-65 jaar	65-75 jaar	76 jaar e.o.	Autochtoon	Westers allocht.	Niet-w. allocht.
19%	21%	19%	22%	22%	21%	20%	20%
81%	79%	81%	78%	78%	79%	80%	80%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Opleidingsniveau				Huishoudensinkomen			
Laag	Midden-laag	Midden-hoog	Hoog	Sociale minima	Min. tot modaal	Mod. tot 2x mod.	2x mod. en meer
22%	20%	21%	19%	19%	21%	21%	18%
78%	80%	79%	81%	81%	79%	79%	82%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Totaal Rotterdam		
2016	Idem in 2015	Idem in 2014
20%	19%	22%
80%	81%	78%
100%	100%	100%

Zoals na het voorgaande was te verwachten, hebben de Rotterdammers die over alle vier de vragen geen mening hebben veel minder interesse in de plaatselijke politiek, maar qua geslacht, leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau en huishoudensinkomen verschillen ze nauwelijks van de overige Rotterdammers. De verschillen zijn zelfs nóg kleiner dan vorig jaar.

4 WAARDERING VAN BESTUURDERS

Tot slot is de respondenten gevraagd om door middel van een rapportcijfer (van 1 tot en met 10; 1 = zeer slecht; 10 = uitmuntend) een oordeel te geven over een aantal zaken betreffende gebiedscommissie(leden) en bestuurders:

- a) 'de mate waarin de gebiedscommissieleden zich inzetten voor mijn belangen';
- b) 'de mate waarin de wethouders zich inzetten voor mijn belangen';
- c) 'de mate waarin de gemeenteraadsleden zich inzetten voor mijn belangen';
- d) 'de snelheid waarmee de gebiedscommissie van mijn gebied besluiten neemt';
- e) 'de mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt';
- f) 'de bereikbaarheid van gebiedscommissieleden'; en
- g) 'de mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt'.

Als men ergens geen mening over had, mocht men het betreffende vakje leeg laten.

(In 2014 werd in de plaats van 'a' gevraagd naar de waardering van de inzet van de dagelijks bestuurders en naar die van de deelraadsleden van zijn of haar deelgemeente, en ging de vraag bij 'd' tot en met 'g' over het deelgemeentebestuur, de deelgemeente, de deelraadsleden respectievelijk de deelgemeente.)

Overigens past bij de eerste drie onderdelen van deze vraag de kanttekening dat de waardering voor politici niet altijd alleen maar wordt bepaald door de mate waarin zij zich inzetten voor *eigen* belangen: ook altruïstischere motieven spelen bij sommigen een rol!

4.1 Zeven waarderingen

a) De mate waarin de gebiedscommissieleden zich inzetten voor mijn belangen

Figuur 4.1 laat zien hoe de Rotterdammers de inzet van gebiedscommissieleden voor hun belangen waarderen, waarbij ook is te zien in hoeverre deze mening verschilt met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. Ook is aangegeven hoe men in 2015 en 2014 deze inzet van de dagelijks bestuurders en van de deelraadsleden van zijn of haar deelgemeente waardeerde. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn te vinden in Bijlage V.

Figuur 4.1: Mate waarin de gebiedscommissieleden zich inzetten voor mijn belangen; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Inzet gebiedscommissieleden voor mijn belangen	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal R'dam	Idem 2015	Idem 2014, mijn dagel. bestuurders	Idem 2014, mijn deel-raadsleden
Gemiddeld rapportcijfer	5,2	5,5	5,2	5,4	5,4	5,5	5,5
Percentage onvoldoende (< 5,5)	49%	39%	48%	44%	46%	40%	41%
Responspercentage	61%	46%	41%	43%	43%	49%	48%
Aantal respondenten met rapportcijfer	157	731	678	1.594	1.903	2.098	2.025

In totaal 43% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,4; 44% geeft een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

Behalve bij het responspercentage is er geen evenredig verband met de mate van interesse in de plaatselijke politiek: Rotterdammers met 'enige interesse' zijn het meest positief.

De Rotterdammers hebben wat minder vaak een mening over de inzet voor hun belangen van de gebiedscommissieleden, en de meningen zijn wat vaker negatief, dan indertijd over de inzet van de dagelijks bestuurders en deelraadsleden.

b) De mate waarin de wethouders zich inzetten voor mijn belangen

Figuur 4.2 laat zien hoe de Rotterdammers de inzet van de wethouders voor hun belangen waarderen, waarbij ook weer is te zien in hoeverre deze mening verschilt met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. Ook is aangegeven hoe men in 2015 en 2014 deze inzet waardeerde. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn weer te vinden in Bijlage V.

Figuur 4.2: Mate waarin de wethouders zich inzetten voor mijn belangen; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Inzet wethouders voor mijn belangen	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal Rotterdam	Idem 2015	Idem 2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,1	5,3	5,1	5,2	5,2	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	51%	45%	51%	48%	48%	46%
Responspercentage	60%	47%	40%	43%	44%	46%
Aantal respondenten met rapportcijfer	156	746	655	1.582	1.947	1.964

In totaal 43% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,2; 48% geeft een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

Ook hier is er behalve bij het responspercentage geen evenredig verband met de mate van interesse in de plaatselijke politiek, en zijn Rotterdammers met 'enige interesse' het meest positief.

Vergeleken met indertijd zijn de Rotterdammers nu *iets* negatiever over de inzet van de wethouders voor hun belangen.

c) De mate waarin de gemeenteraadsleden zich inzetten voor mijn belangen

Figuur 4.3 laat zien hoe de Rotterdammers de inzet van de gemeenteraadsleden voor hun belangen waarderen, waarbij ook weer is te zien in hoeverre deze mening verschilt met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn weer te vinden in Bijlage V.

Figuur 4.3: Mate waarin de gemeenteraadsleden zich inzetten voor mijn belangen; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Inzet gemeenteraadsleden voor mijn belangen	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal Rotterdam	Idem 2015	Idem 2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,2	5,4	5,1	5,2	5,3	5,4
Percentage onvoldoende (< 5,5)	51%	44%	51%	48%	46%	43%
Responspercentage	62%	47%	40%	43%	45%	45%
Aantal respondenten met rapportcijfer	160	747	648	1.580	1.957	1.929

In totaal 43% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,2; 48% geeft een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

Wederom is er behalve bij het responspercentage geen evenredig verband met de mate van interesse in de plaatselijke politiek, en zijn Rotterdammers met 'enige interesse' het meest positief.

Ook over de inzet van de gemeenteraadsleden voor hun belangen zijn de Rotterdammers nu *iets* negatiever dan ten tijde van de deelgemeenten.

d) De snelheid waarmee de gebiedscommissie van mijn gebied besluiten neemt

Figuur 4.4 laat zien hoe de Rotterdammers de snelheid waarmee de gebiedscommissie van hun gebied besluiten neemt waarderen, waarbij ook weer is te zien in hoeverre deze mening verschilt met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn weer te vinden in Bijlage V.

Figuur 4.4: Snelheid waarmee de gebiedscommissie van mijn gebied besluiten neemt; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Snelheid waarmee gebiedscommissie van mijn gebied besluiten neemt	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal Rotterdam	Idem 2015	Idem 2014 (bestuur deelgem.)
Gemiddeld rapportcijfer	4,6	5,1	4,9	5,0	5,0	5,0
Percentage onvoldoende (< 5,5)	61%	33%	55%	55%	54%	55%
Responspercentage	57%	41%	40%	40%	40%	46%
Aantal respondenten met rapportcijfer	146	653	648	1.473	1.752	1.940

In totaal 40% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,0; 55% geeft een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

Rotterdammers met veel interesse in de plaatselijke politiek hebben vaker een mening over de snelheid waarmee de gebiedscommissie besluiten neemt, en oordelen er het meest negatief over. Rotterdammers met 'enige interesse' zijn weer het meest positief.

De Rotterdammers hebben wat minder vaak een mening over de snelheid van de gebiedscommissie dan indertijd over de snelheid van het deelgemeentebestuur, maar het gemiddelde rapportcijfer en het percentage onvoldoendes zijn niet anders.

e) De mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt

Figuur 4.5 laat zien hoe de Rotterdammers de inspraakmogelijkheid bij de gebiedscommissie waarderen, waarbij ook weer is te zien in hoeverre deze mening verschilt met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn weer te vinden in Bijlage V.

Figuur 4.5: Mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal Rotterdam	Idem 2015	Idem 2014 (mijn deelgemeente)
Gemiddeld rapportcijfer	4,8	5,2	5,1	5,1	5,1	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	55%	46%	50%	49%	52%	47%
Responspercentage	57%	45%	39%	42%	41%	48%
Aantal respondenten met rapportcijfer	148	711	642	1.525	1.788	2.047

In totaal 42% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,1; 49% geeft een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

Ook over de mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt heeft men vaker een mening naarmate men meer interesse in de plaatselijke politiek heeft. Ook hierover oordelen zij het meest negatief, terwijl Rotterdammers met 'enige interesse' weer het meest positief zijn.

Over deze inspraakmogelijkheden hebben de Rotterdammers nu wat minder vaak een mening, en is men ook wat negatiever, dan ten tijde van de deelgemeenten.

f) De bereikbaarheid van gebiedscommissieleden

Figuur 4.6 laat zien hoe de Rotterdammers de bereikbaarheid van gebiedscommissieleden waarderen, waarbij ook weer is te zien in hoeverre deze mening verschilt met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn weer te vinden in Bijlage V.

Figuur 4.6: Bereikbaarheid van gebiedscommissieleden; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Bereikbaarheid van gebiedscommissieleden	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal Rotterdam	Idem 2015	Idem 2014 (deelraadsleden)
Gemiddeld rapportcijfer	5,0	5,2	5,1	5,2	5,1	5,2
Percentage onvoldoende (< 5,5)	48%	48%	50%	49%	50%	49%
Responspercentage	60%	42%	39%	41%	40%	42%
Aantal respondenten met rapportcijfer	155	675	640	1.496	1.767	1.800

In totaal 41% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,2; 49% geeft een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

Ook hier is er een evenredig verband tussen het responspercentage en de mate van interesse in de plaatselijke politiek. Met de tevredenheid is er geen duidelijk verband.

De bereikbaarheid van gebiedscommissieleden wordt niet anders gewaardeerd dan die van deelraadsleden indertijd.

g) De mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt

Figuur 4.7 laat zien hoe de Rotterdammers de mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt waarderen, waarbij ook weer is te zien in hoeverre deze mening verschilt met de mate van interesse in de plaatselijke politiek. De overeenkomstige verdelingen per gebied zijn weer te vinden in Bijlage V.

Figuur 4.7: Mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal Rotterdam	Idem 2015	Idem 2014 (mijn deelgemeente)
Gemiddeld rapportcijfer	4,8	5,3	5,1	5,2	5,2	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	55%	45%	50%	48%	48%	45%
Responspercentage	59%	44%	40%	42%	42%	50%
Aantal respondenten met rapportcijfer	152	698	661	1.539	1.840	2.125

In totaal 42% van de Rotterdammers heeft hier een mening over. Gemiddeld geven zij een 5,2; 48% geeft een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

Ook hier is er een evenredig verband tussen het responspercentage en de mate van interesse in de plaatselijke politiek, en is wie er enige interesse in heeft het meest tevreden en wie veel interesse heeft het minst.

Vergeleken met vroeger hebben minder Rotterdammers hier een mening over, en is de waardering marginaal afgenomen.

4.2 Gemiddelde van de zeven waarderingen

In de figuren 4.8 en 4.9 zijn de gemiddelden van de voorgaande zeven rapportcijfers, percentages onvoldoenden, responspercentages en aantallen respondenten met een rapportcijfer opgenomen. Allereerst laat figuur 4.8 de gemiddelde waardering zien; ook per gebied.

Gemiddeld had 42% van de Rotterdammers een mening over de zeven voorgelegde zaken. Hun gemiddelde waardering was een 5,2; gemiddeld gaf 49% een onvoldoende (dat wil zeggen: lager dan een 5,5).

Figuur 4.8: Gemiddelde van de zeven waarderingen; totaal en per gebied; 2016.

Gemiddelde van de waarderingen	Rotterdam Centrum	Delfshaven	Overschie	Noord	Hillegersberg-Schiebroek
Gemiddeld rapportcijfer	5,1	5,3	5,4	5,0	4,4
Percentage onvoldoende (< 5,5)	53%	46%	39%	51%	42%
Responspercentage	36%	38%	48%	37%	41%
Aantal respondenten met rapportcijfer	78	134	47	121	122

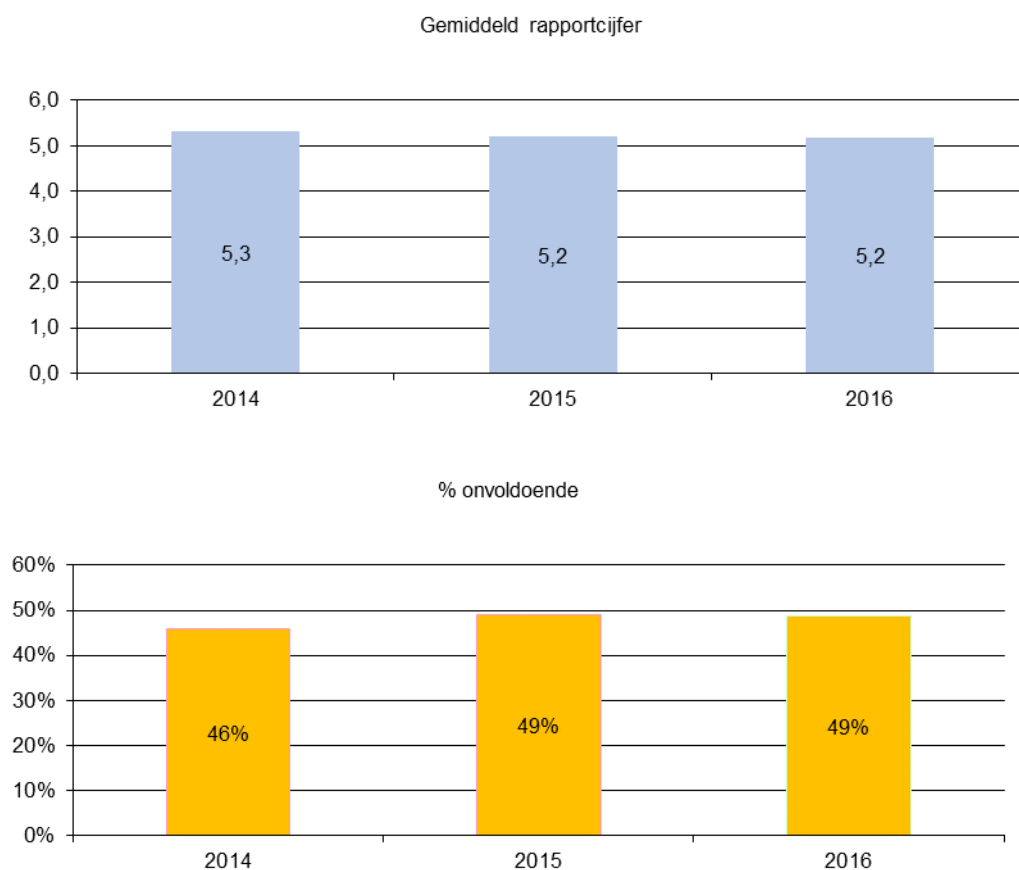
->

	Kralingen-Crooswijk	Feijenoord	IJsselmonde	Pernis	Prins Alexander
Gemiddeld rapportcijfer	5,2	4,9	5,0	5,3	5,2
Percentage onvoldoende (< 5,5)	48%	56%	53%	39%	50%
Responspercentage	33%	45%	50%	46%	39%
Aantal respondenten met rapportcijfer	96	168	170	12	259

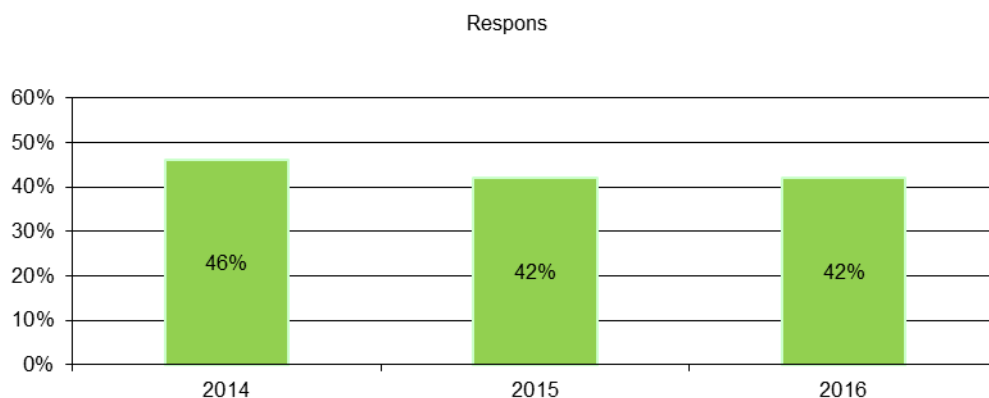
	Charlois	Hoogvliet	Hoek van Holland	Rozenburg	Totaal Rotterdam
Gemiddeld rapportcijfer	5,1	5,0	5,6	5,9	5,2
Percentage onvoldoende (< 5,5)	48%	51%	41%	36%	49%
Responspercentage	49%	43%	54%	58%	42%
Aantal respondenten met rapportcijfer	152	87	38	54	1.541

In 2014 waren er geen zeven, maar negen zaken voorgelegd, en waren respons en waardering iets hoger dan in 2015 en 2016; zie figuur 4.9. Een vergelijking per gebied is opgenomen aan het eind van Bijlage V.

Figuur 4.9: Gemiddelde van de zeven waarderingen; totaal; 2014¹, 2015 en 2016.



->



¹⁾: Negen, niet allemaal identieke zaken.

Figuur 4.10 ten slotte laat zien in hoeverre deze gemiddelde mening verschilt met de mate van interesse in de plaatselijke politiek.

Figuur 4.10: Gemiddelde van de zeven waarderingen; totaal en naar interesse in de plaatselijke politiek.

Gemiddelde van de waarderingen	Veel interesse	Enige interesse	Geen interesse	Totaal Rotterdam	Idem 2015	Idem 2014 ¹
Gemiddeld rapportcijfer	5,0	5,3	5,1	5,2	5,2	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	53%	46%	51%	49%	49%	46%
Responspercentage	59%	44%	40%	42%	42%	46%
Aantal respondenten met rapportcijfer	153	709	653	1.541	1.851	1.967

¹⁾: Negen, niet allemaal identieke zaken.

Ook in dit totaalbeeld is er een evenredig verband tussen het responspercentage en de mate van interesse in de plaatselijke politiek, en is wie er enige interesse in heeft het meest tevreden en wie veel interesse heeft het minst.

4.3 Verschillen per gebied

Zoals in het voorgaande ook telkens is aangegeven, zijn de overeenkomstige verdelingen per gebied te vinden in Bijlage V. Mede door de grote aantallen respondenten die telkens geen mening hadden, zijn de verschillen tussen de gebieden, zeker bij de grotere gebieden, weer niet noemenswaardig. Wel leert een vergelijking tussen “buitengebied” en overig Rotterdam dat men in het buitengebied over het algemeen vaker een oordeel heeft. Opvallend is daarbij dat men over gebiedscommissie(leden) een stuk tevredener is dan elders in de stad, maar niet over de inzet voor de belangen door wethouders en gemeenteraadsleden.

Figuur 4.11: De zeven waarderingen: "buitengebied" versus overig Rotterdam; 2016.

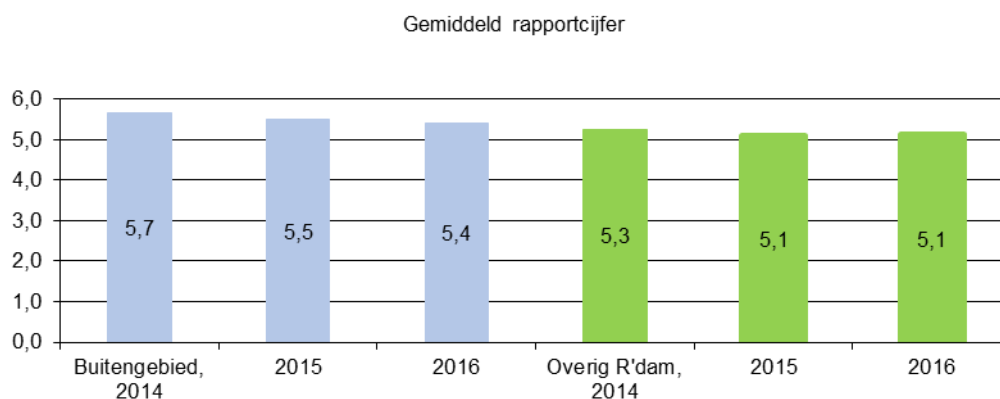
Waardering	(a)		(b)		(c)		(d)	
	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam
Gemiddeld rapportcijfer	5,8	5,3	5,1	5,2	5,1	5,2	5,2	4,9
Percentage onvoldoende (< 5,5)	32%	45%	51%	48%	49%	48%	51%	55%
Responspercentage	54%	42%	44%	43%	44%	43%	49%	39%
Aantal respondenten met rapportcijfer	211	1.383	172	1.410	173	1.407	190	1.283

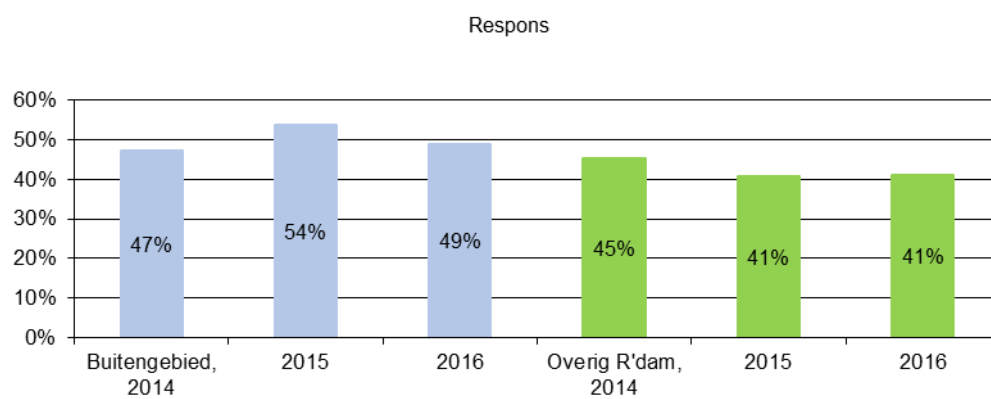
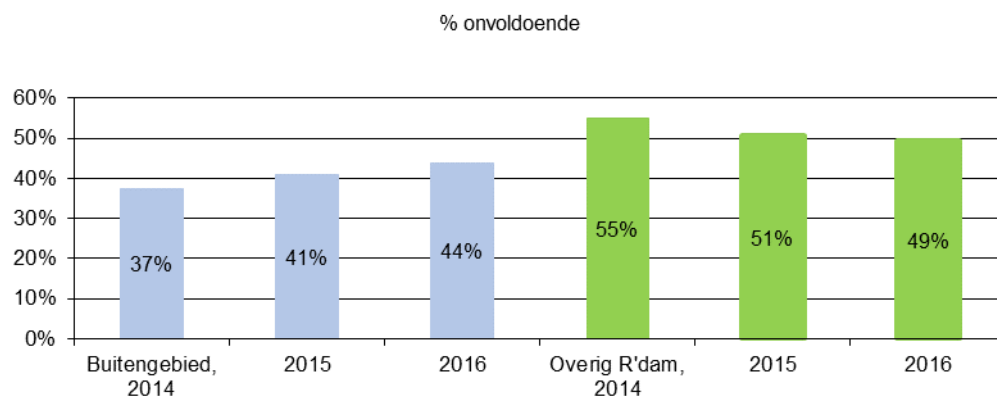
(e)		(f)		(g)		Gemiddeld	
Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam	Buiten- gebied	Overig R'dam
5,4	5,1	5,6	5,1	5,5	5,1	5,4	5,1
42%	50%	40%	50%	42%	49%	44%	49%
51%	41%	51%	40%	51%	41%	49%	41%
197	1.328	198	1.298	197	1.342	191	1.350

- a) De mate waarin de gebiedscommissieleden zich inzetten voor mijn belangen.
b) De mate waarin de wethouders zich inzetten voor mijn belangen.
c) De mate waarin de gemeenteraadsleden zich inzetten voor mijn belangen.
d) De snelheid waarmee de gebiedscommissie van mijn gebied besluiten neemt.
e) De mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt.
f) De bereikbaarheid van gebiedscommissieleden.
g) De mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt.

Vergeleken met vroeger hebben in het buitengebied nu iets meer, en elders iets minder Rotterdammers een mening. Het gemiddelde rapportcijfer is in buitengebied en overig Rotterdam in vergelijkbare mate afgenomen. Wel is in het buitengebied het percentage onvoldoendes toegenomen, terwijl het elders afnam.

Figuur 4.12: Gemiddelde van de waarderingen: "buitengebied" versus overig Rotterdam; 2014¹, 2015 en 2016.





¹⁾: Negen, niet allemaal identieke zaken.

5 SAMENWERKING MET DE GEMEENTE⁵

Dit hoofdstuk behandelt de vragen over samenwerking van Rotterdammers met de gemeente Rotterdam.

Eén op de tien Rotterdammers werkt samen met gemeente

In de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek heeft 10% van de Rotterdammers samengewerkt met de gemeente. Bijvoorbeeld om samen iets op te pakken, om een eigen initiatief uit te werken, omdat naar een mening werd gevraagd over een bepaald onderwerp of om een wens, opvatting of idee door te geven.

Dit waren iets vaker mannen dan vrouwen (12% versus 9%) en het vaakst 30- tot 50-jarigen (14%). Het aandeel dat samengewerkt heeft met de gemeente is hoger onder de autochtone / westerse allochtone Rotterdammers dan onder de niet-westerse allochtonen (11% versus 8%).

Samenwerking vooral op gebied van de buitenruimte

De samenwerking vond vooral plaats op het gebied van de buitenruimte.

Figuur 5.1: Over welk onderwerp ging uw samenwerking met de gemeente?

Onderwerp	2014	2015	2016
veilig	28%	25%	28%
groenvoorziening	33%	26%	28%
Gebiedsplan / inrichtingsplan	-	29%	27%
schoon	31%	23%	27%
sociaal project	15%	21%	24%
zelf opgezet initiatief	13%	15%	14%
bouwproject	13%	12%	10%
parkeren / verkeer	6%	7%	3%
gemeentevisie	6%	5%	7%
taalproject	3%	3%	4%
inrichtingsplan buitenruimte	27%	-	-
inrichtingsplan wijk / deelgemeente	13%	-	-
anders	14%	19%	8%

Contact met gemeente veel via ambtenaar, bijeenkomst en centrale telefoonnummer

Het contact met de gemeente ging veel via ambtenaar, bijeenkomst en centrale telefoonnummer.

⁵): De inhoud van dit hoofdstuk is, evenals de overeenkomstige passage in de Samenvatting, overgenomen uit hoofdstuk 8 van de rapportage over de vragen over gemeentelijke dienstverlening die in opdracht van het Cluster Dienstverlening in de Omnibusenquête waren opgenomen: Onderzoek en Business Intelligence (Sarah Boer): *Rotterdammers over de gemeentelijke dienstverlening 2016*; Rotterdam, binnenkort te verschijnen.

Figuur 5.2: Op welke manier is het eerste contact met de gemeente hierover verlopen?

Manier eerste contact	2014	2015	2016
via het centrale telefoonnummer (14010)	21%	19%	24%
via het formulier op de gemeentelijke website www.rotterdam.nl/publieksreactie ¹	7%	8%	8%
door direct contact met een ambtenaar	25%	22%	20%
door direct contact met de Gebiedsmanager of de Gebiedsdirecteur	9%	11%	15%
door contact met raadsleden	7%	4%	4%
door inspraak bij een raadscommissie	2%	3%	3%
door het indienen van een bewonersinitiatief	-	13%	18%
door het indienen / ondersteunen van een burgerinitiatief	6%	5%	6%
via een brief / e-mail aan het College van Burgemeester en Wethouders	5%	8%	2%
via een brief / e-mail aan de Gebiedscommissie	11%	9%	8%
door het uitnodigen van de burgemeester of wethouder(s)	3%	3%	1%
tijdens een wijk- of buurtbijeenkomst	23%	19%	24%
door het lidmaatschap van een wijkoverleg, bewonersvereniging of ander platform	12%	9%	14%
via een brief of enquête van de gemeente	-	4%	6%
anders (o.a. via een bekende die bij de gemeente werkt)	9%	10%	7%

¹): Antwoordoptie was in 2014 en 2015 anders geformuleerd, namelijk: 'via het centrale e-mailadres'.

Rotterdammers verdeeld over samenwerking met de gemeente

De Rotterdammers die hebben aangegeven in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek wel eens te hebben samengewerkt met de gemeente is over die samenwerking en het contact met de gemeente een negental positief geformuleerde stellingen voorgelegd.

Figuur 5.3: In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen over uw contact met de gemeente?

	(helemaal) mee eens	niet eens, niet oneens	(helemaal) mee oneens	weet ik niet (meer)
Ik kon de juiste contactpersoon bij de gemeente makkelijk vinden	49%	21%	24%	5%
Ik vind dat er voldoende manieren zijn om samen te werken met de gemeente	46%	23%	25%	6%
De betrokken ambtenaar/bestuurder had veel interesse in mijn bijdrage	45%	28%	21%	7%
Ik heb goede terugkoppeling gekregen tijdens het samenwerkingsproces	42%	16%	28%	5%
Mijn mening is serieus genomen tijdens het samenwerkingsproces	50%	23%	21%	6%
Mijn ideeën/initiatieven zijn gebruikt of ondersteund door de gemeente	38%	22%	27%	13%
De gemeente staat open voor mijn wensen, opvattingen, ideeën of eigen initiatieven	47%	22%	23%	8%
De gemeente toont betrokkenheid bij mijn initiatief ¹	42%	24%	27%	10%
Ik ervaar de gemeente als een prettige samenwerkingspartner ¹	38%	30%	25%	7%

¹): Deze stelling is in de vragenlijst van 2016 voor het eerst toegevoegd.

Hoewel voor bijna elke stelling geldt dat een aanzienlijk aandeel Rotterdammers het er (helemaal) mee eens is (figuur 5.3), geldt voor elke stelling ook dat rond een vijfde tot een kwart van de Rotterdammers het er (helemaal) mee oneens is. De hoogste percentages (helemaal) mee eens zien we bij de stellingen 'Ik kon de juiste contactpersoon bij de gemeente makkelijk vinden'

en 'Mijn mening is serieus genomen tijdens het samenwerkingsproces' (respectievelijk 49% en 50%). Het hoogste percentage (helemaal) mee oneens zien we bij de stellingen 'Ik heb goede terugkoppeling gekregen tijdens het samenwerkingsproces'(28%), 'Mijn ideeën/ initiatieven zijn gebruikt of ondersteund door de gemeente' (27%) en 'De gemeente toont betrokkenheid bij mijn initiatief'(27%). Positief is dat ten opzichte van 2015 voor een aantal stellingen een duidelijk toename zichtbaar is in het aandeel Rotterdammers dat het er (helemaal) mee eens is en een afname in het aandeel Rotterdammers dat het er (helemaal) mee oneens is (groene arceringen).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: RESPONS EN REPRESENTATIVITEIT

Als gevolg van het grote aantal opdrachtgevers aan, en onderwerpen in de Omnibusenquête is de enquête dit jaar opgesplitst in zes vragenlijsten: een aantal onderwerpen kwam slechts op de zogenoemde A-lijst aan de orde, een aantal alleen op de B-lijst, enzovoorts, en sommige op meerdere lijsten. De respons bedroeg voor de A-lijst 25% (892 respondenten), voor de B-lijst 26% (936 respondenten), voor de C-lijst 24% (860 respondenten), voor de D-lijst 27% (954 respondenten), voor de E-lijst 25% (884 respondenten) en voor de F-lijst 24% (871 respondenten); in totaal dus 25% (5.397 respondenten). De in deze rapportage besproken vragen waren opgenomen in de A-, de B-, de D- en de E-lijst, en zijn dus beantwoord door 3.666 respondenten.

De enquête kon naar eigen keuze schriftelijk dan wel via internet worden ingevuld. Van die laatste mogelijkheid heeft 30% van de respondenten gebruik gemaakt.

Een respons zoals hierboven weergegeven is nog steeds niet slecht voor enquêtes in een stad als Rotterdam; het CBS kampt bijvoorbeeld bij haar landelijke enquêtes in de grote steden vaak met een slechtere en selectievere respons, en overal kampen markt- en opinieonderzoeksbureaus met een dalende responsbereidheid.

Op zich is de *representativiteit* ook belangrijker dan de *omvang* van de respons, die natuurlijk nog altijd groot genoeg is om uitspraken te kunnen doen. Die representativiteit is nog steeds acceptabel, al kent de respons een zekere selectiviteit die voor een belangrijk deel maatschappelijk verklaarbaar en moeilijk tot niet te voorkomen is, en waarmee bij de interpretatie van resultaten rekening moet worden gehouden. Dit gold in vergelijkbare mate ook in voorgaande jaren, zodat uitkomsten nog steeds goed vergeleken kunnen worden met die uit eerdere Omnibusenquêtes.

In deze Bijlage wordt aan de hand van een aantal algemene persoonskenmerken de representativiteit van de respons besproken. Daartoe worden kenmerken van de respondenten vergeleken met die van de totale Rotterdamse bevolking van 16 tot 85 jaar, waarna een afsluitende conclusie volgt.

I.1 Geslacht en leeftijd

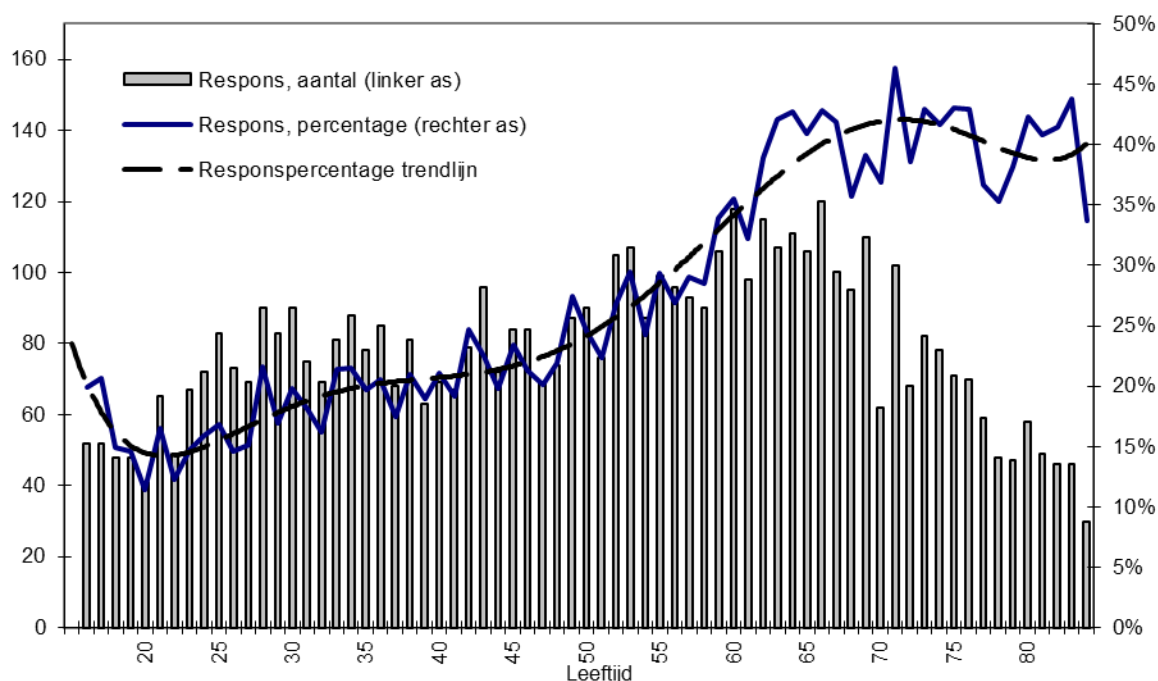
In figuur I.1 staat de verdeling van de voor deze rapportage relevante respondenten van de Omnibusenquête 2016 en van de Rotterdamse bevolking naar geslacht en naar leeftijd begin 2016. Traditiegetrouw blijken vrouwen en Rotterdammers vanaf 45 jaar over-, en mannen en Rotterdammers onder de 45 jaar ondervertegenwoordigd. Vooral de (steeds verder dalende) respons onder jongeren is teleurstellend en zorgwekkend.

Figuur I.1: Verdeling van de respondenten in de vier Vragenlijsten en van de totale bevolking in Rotterdam van 16 tot 85 jaar naar geslacht en naar leeftijd.

Geslacht en leeftijd	A-lijst	B-lijst	D-lijst	E-lijst	Totaal	Rotterdam op 1-1-'16
Geslacht: Man	46%	47%	43%	45%	45%	49%
Vrouw	54%	53%	57%	55%	55%	51%
Respons	892	936	954	884	3.666	506.332
Leeftijd: 16 tot 25 jaar	10%	10%	8%	8%	10%	15%
25 tot 45 jaar	29%	28%	29%	30%	29%	38%
45 tot 65 jaar	36%	34%	36%	35%	35%	31%
65 tot 85 jaar	25%	28%	27%	28%	27%	16%
Respons	891	936	954	884	3.665	506.332

Nadere analyse van de respons per leeftijd leert, dat die het slechtst is bij de jongeren (dit jaar 15% in de categorie tot 25 jaar!), en vervolgens oploopt tot 41% bij de 65- tot 85-jarigen. (Eerdere ervaring heeft geleerd dat de respons boven de 85 jaar snel daalt met de leeftijd.) Zie figuur I.2.

Figuur I.2: Respons op de (totale) Omnibusenquête 2016 naar leeftijd.



I.2 Etniciteit

Figuur I.3 geeft de verdeling van de respondenten en van de Rotterdamse bevolking van 16 tot 85 jaar naar etniciteit.

Figuur I.3: Verdeling van de respondenten in de vier Vragenlijsten en van de totale bevolking in Rotterdam van 16 tot 85 jaar naar etniciteit.

Etniciteit	A-lijst	B-lijst	D-lijst	E-lijst	Totaal	Rotterdam op 1-1-'16
Surinamers	6%	5%	6%	7%	6%	9%
Antillianen/Arubanen	2%	2%	2%	3%	2%	4%
Kaapverdianen	2%	2%	1%	1%	1%	3%
Turken	4%	4%	5%	5%	5%	7%
Marokkanen	3%	2%	2%	2%	2%	6%
Overig niet-westers	5%	5%	5%	5%	5%	8%
Niet-westers	22%	21%	21%	22%	22%	37%
Nederlanders	67%	68%	68%	67%	68%	51%
Overig EU	5%	6%	8%	6%	6%	8%
Overig westers	5%	4%	3%	4%	4%	5%
Respons	891	936	954	884	3.665	506.332

Als vanouds zijn autochtonen oververtegenwoordigd, en allochtone groeperingen ondervertegenwoordigd. Onder autochtonen is de respons ongeveer twee keer zo hoog als onder niet-westerse allochtonen.

I.3 Gebied

Figuur I.4 geeft tenslotte de verdelingen naar gebied. De spreiding van de respondenten over de gebieden is over het algemeen uitstekend, en vergelijkbaar met die in voorgaande jaren.

Figuur I.4: Verdeling van de respondenten in de vier Vragenlijsten en van de totale bevolking in Rotterdam van 16 tot 85 jaar naar gebied.

Gebied	A-lijst	B-lijst	D-lijst	E-lijst	Totaal	Rotterdam op 1-1-'16
Rotterdam Centrum	7%	5%	6%	6%	6%	6%
Delfshaven	10%	10%	9%	9%	10%	12%
Overschie	3%	4%	3%	1%	3%	3%
Noord	9%	7%	10%	9%	9%	9%
Hillegersberg-Schiebroek	9%	7%	8%	9%	8%	6%
Kralingen-Crooswijk	8%	10%	6%	8%	8%	9%
Feijenoord	11%	10%	11%	9%	10%	12%
IJsselmonde	9%	8%	11%	10%	9%	9%
Pernis	1%	0%	1%	1%	1%	1%
Prins Alexander	19%	18%	18%	16%	18%	15%
Charlois	7%	9%	8%	9%	8%	10%
Hoogvliet	5%	6%	5%	6%	5%	5%
Hoek van Holland	1%	3%	2%	2%	2%	2%
Rozenburg	2%	2%	3%	3%	3%	2%
Respons	891	936	954	884	3.665	506.332

I.4 Conclusie

Net als in eerdere jaren en in andere enquêtes, zijn sommige bevolkingsgroepen, en met name Rotterdammers onder de 45 jaar en allochtonen, ondervertegenwoordigd in de Omnibusenquête; en daarnaast zal er ook een ondervertegenwoordiging zijn van Rotterdammers met een lagere economische status (lage opleiding, laag inkomen) en waarschijnlijk ook van Rotterdammers die zich minder betrokken voelen bij de stad en/of “de gemeente”, en/of in andere opzichten maatschappelijk ontevreden zijn. Niettemin is de respons nog altijd acceptabel; kwantitatief zowel als kwalitatief.

De respons van de Omnibusenquête kent dus een zekere selectiviteit. Dit selectieve karakter van de respons is ook terug te vinden in het traditiegetrouw te lage aandeel respondenten dat zegt laag opgeleid te zijn en/of een minimuminkomen te hebben, en het al even traditiegetrouw te hoge aandeel respondenten dat zegt hoog opgeleid te zijn en/of een boven-modaal huishoudensinkomen te hebben. (Ook onder allochtonen.) De Omnibusenquête zegt dan ook, net als andere enquêtes, niet zozeer iets over *alle* Rotterdammers, maar over de Rotterdammers die bereid zijn om mee te denken en hun mening te geven over het functioneren van de Rotterdamse maatschappij, en in het bijzonder over de onderwerpen waarover in de enquête gevraagd wordt (waarbij de mate waarin de onderwerpen aansluiten bij de belangstelling van de beoogde respondent natuurlijk ook een rol speelt!). Gevreesd moet worden, dat de grote stad een aantal inwoners heeft die steeds minder ontvankelijk zijn voor vormen van maatschappelijke participatie zoals het deelnemen aan een gemeentelijke enquête. In dat opzicht is wellicht ook een vergelijking te trekken met de selectieve opkomst bij verkiezingen.

Al dit soort responsbeperkende invloeden spelen al langer, maar het effect ervan neemt kennelijk

wel toe.

Consequentie is overigens dan natuurlijk wel, dat tevredenheid snel overschat wordt: ontevreden Rotterdammers zij immers waarschijnlijk ondervertegenwoordigd!

Voor de selectiviteit van de respons op enquêtes kan voorts ook een aantal structurele verklaringen worden bedacht, die impliceren dat een oplossing van deze problematiek niet zo simpel is. Zo zijn frequent verhuizende mensen (letterlijk) moeilijk te achterhalen, evenals mensen die niet wonen op het adres waar ze door het GBA (de Bevolkingsadministratie) geacht worden te wonen. Dit impliceert in een aantal opzichten ook een selectiviteit. Daarnaast valt niet te vermijden, dat dergelijke vragenlijsten voor een aantal mensen toch te hoog gegrepen zijn; met name voor mensen die de Nederlandse taal slecht beheersen (ondanks de moeite die gedaan wordt om de vragen in de enquête zo begrijpelijk mogelijk te formuleren en de inzet van tweetalige enquêteurs in de rappèlfase).

Al met al moet worden geconcludeerd, dat de Omnibusenquête een zekere mate van selectiviteit in zijn respons kent, die voor een belangrijk deel maatschappelijk verklaarbaar en moeilijk tot niet te voorkomen is, en waarmee bij de interpretatie van resultaten rekening moet worden gehouden. De mate waarin deze selectiviteit uitkomsten beïnvloedt, moet echter ook niet overschat worden. Zo valt eenvoudig na te rekenen, dat als bijvoorbeeld 50% van de Nederlanders iets vindt, en 25% van de allochtonen, hiervoor in de Omnibusenquête 2016 voor de totale Rotterdamse bevolking 41- tot 42% zal worden gemeten, terwijl dit 38% had moeten zijn. Een dergelijk verschil ligt in de orde van grootte van de betrouwbaarheidsmarge van de enquête (zie hoofdstuk II), en is weliswaar significant, maar het is in zo'n geval waarschijnlijk interessanter om te weten dat autochtonen en allochtonen kennelijk zo sterk verschillen, dan hoeveel het totale gemiddelde precies bedraagt.

BIJLAGE II: HET BETREFFENDE DEEL VAN DE VRAGENLIJST

II.1 De vragen over gemeente en gebieden

Dit rapport handelt primair over de vragen over gemeente en 'gebieden' (vroeger: 'deelgemeenten') in de Omnibusenquête 2016 (A-lijst, vraag 15 tot en met 19; B-lijst, vraag 40 tot en met 44; D-lijst, vraag 34 tot en met 38; E-lijst, vraag 47 tot en met 51), die als volgt waren geformuleerd. (Hierbij is de nummering in de A-lijst aangehouden.)

De volgende vragen gaan over gemeente en 'Gebieden' (vroeger: 'deelgemeenten').

In de volgende drie vragen worden drie denkbeeldige situaties beschreven. Kunt u bij iedere situatie aangeven tot welke persoon of instantie u zich zou richten als die situatie zich bij u in de buurt zou voordoen?

15. **Er vestigt zich een nieuw bedrijf bij u in de buurt. De medewerkers van dit bedrijf parkeren hun auto's bij u in de straat. Hierdoor kunt u meestal geen parkeerplek meer voor uw eigen auto vinden. Met wie zou u contact opnemen om dit probleem aan te pakken? (Meerdere antwoorden mogelijk!)**

- ☐ ik neem met niemand contact op / ik doe niets
- ☐ de wijkagent of de wijkcoördinator
- ☐ het centrale telefoonnummer van de gemeente (14010)
- ☐ de Afdeling Verkeer van de gemeente
- ☐ de Gebiedsmanager of Gebiedsdirecteur
- ☐ een lid van de Gebiedscommissie
- ☐ een gemeenteraadslid
- ☐ een wethouder of de burgemeester
- ☐ de bewonersorganisatie
- ☐ anders, namelijk

16. **U leest in de krant dat er plannen zijn om tegenover u een nachtopvang voor daklozen te vestigen. De verwachting is dat dit tot enige overlast zal leiden. Met wie zou u contact opnemen om te proberen dit te voorkomen? (Meerdere antwoorden mogelijk!)**

- ☐ ik neem met niemand contact op / ik doe niets
- ☐ de wijkagent of de wijkcoördinator
- ☐ het centrale telefoonnummer van de gemeente (14010)
- ☐ de Afdeling Vergunningen van de gemeente
- ☐ de Gebiedsmanager of Gebiedsdirecteur
- ☐ een lid van de Gebiedscommissie
- ☐ een gemeenteraadslid
- ☐ een wethouder of de burgemeester
- ☐ de bewonersorganisatie
- ☐ anders, namelijk

17. **Zeer regelmatig staat er veel vuilnis naast de containers. Een deel daarvan waait door uw straat en blijft lang liggen. Met wie zou u contact opnemen om dit probleem aan te pakken?**

(Meerdere antwoorden mogelijk!)

- ☐ ik neem met niemand contact op / ik doe niets
- ☐ de wijkagent of de wijkcoördinator
- ☐ het centrale telefoonnummer van de gemeente (14010)
- ☐ de Afdeling Reiniging van de gemeente
- ☐ de Gebiedsmanager of Gebiedsdirecteur
- ☐ een lid van de Gebiedscommissie
- ☐ een gemeenteraadslid
- ☐ een wethouder of de burgemeester
- ☐ de bewonersorganisatie
- ☐ anders, namelijk

18. **De gemeente neemt vaak maatregelen die invloed hebben op uw leefomgeving. Kunt u aangeven of u vindt dat u voldoende gelegenheid krijgt om ...**

	veel te weinig	weinig voldoende	ruim voldoende	weet niet
a. ... mee te <u>denken</u> over te nemen maatregelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
b. ... mee te <u>beslissen</u> over te nemen maatregelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
c. ... zelf met ideeën te komen voor te nemen maatregelen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
d. ... zelf maatregelen uit te voeren	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

19. **Kunt u door middel van een rapportcijfer (van 1 tot en met 10) uw oordeel geven over de volgende zaken? (1 = zeer slecht, 10 = uitmuntend)**

Als u ergens geen mening over heeft, laat dan het vakje leeg.

	Cijfer
a. de mate waarin de Gebiedscommissieleden zich inzetten voor mijn belangen	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
b. de mate waarin de wethouders zich inzetten voor mijn belangen	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
c. de mate waarin de gemeenteraadsliden zich inzetten voor mijn belangen	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
d. de snelheid waarmee de Gebiedscommissie van mijn Gebied besluiten neemt	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
e. de mate waarin de Gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
f. de bereikbaarheid van Gebiedscommissieleden	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
g. de mate waarin de Gebiedscommissie bewoners serieus neemt	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>

II.2 De vragen over samenwerking met de gemeente

Daarnaast handelt hoofdstuk 6 over de vragen over samenwerking met de gemeente in de Omnibusenquête 2016 (A-lijst, vraag 10 tot en met 13; B-lijst, vraag 52 tot en met 55; D-lijst, vraag 47 tot en met 50; E-lijst, vraag 43 tot en met 46), die als volgt waren geformuleerd. (Ook hierbij is de nummering in de A-lijst aangehouden.)

De volgende vragen gaan over samenwerking met de gemeente.

10. Heeft u in het afgelopen jaar samengewerkt met de gemeente om bijvoorbeeld samen iets op te pakken, om een eigen initiatief uit te werken, omdat uw mening werd gevraagd over een bepaald onderwerp of om een wens, opvatting of idee door te geven?

- ☐ ja
☐ nee => Ga door naar vraag 14

11. Over welk onderwerp ging uw samenwerking met de gemeente?
(Meerdere antwoorden mogelijk!)

- ☐ groenvoorziening
☐ schoon
☐ veilig
☐ Gebiedsplan / inrichtingsplan
☐ bouwproject
☐ sociaal project
☐ taalproject
☐ gemeentevisie
☐ zelf opgezet initiatief
☐ anders, namelijk

12. Op welke manier is het eerste contact met de gemeente hierover verlopen?

- ☐ via het centrale telefoonnummer (14010)
☐ via het formulier op de gemeentelijke website www.rotterdam.nl/publieksreactie
☐ door direct contact met een ambtenaar
☐ door direct contact met de Gebiedsmanager of de Gebiedsdirecteur
☐ door contact met raadsleden
☐ door inspraak bij een raadscommissie
☐ door het indienen van een bewonersinitiatief
☐ door het indienen / ondersteunen van een burgerinitiatief
☐ via een brief / e-mail aan het College van Burgemeester en Wethouders
☐ via een brief / e-mail aan de Gebiedscommissie
☐ door het uitnodigen van de burgemeester of wethouder(s)
☐ tijdens een wijk- of buurtbijeenkomst
☐ door het lidmaatschap van een wijkoverleg, bewonersvereniging of ander platform
☐ anders, namelijk

13. Hieronder volgt een aantal stellingen over uw contact met de gemeente. Kunt u voor elke stelling aangeven in hoeverre u het er mee eens bent?

	helemaal mee eens	mee eens	niet eens, niet oneens	mee oneens	helemaal mee oneens	weet ik niet (meer)
a. Ik kon de juiste contactpersoon bij de gemeente makkelijk vinden.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
b. Ik vind dat er voldoende manieren zijn om samen te werken met de gemeente.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
c. De betrokken ambtenaar / bestuurder had veel interesse in mijn bijdrage.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
d. Ik heb goede terugkoppeling gekregen tijdens het samenwerkingsproces.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
e. Mijn mening is serieus genomen tijdens het samenwerkingsproces.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
f. Mijn ideeën / initiatieven zijn gebruikt of ondersteund door de gemeente.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
g. De gemeente staat open voor mijn wensen, opvattingen, ideeën of eigen initiatieven.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
h. De gemeente toont betrokkenheid bij mijn initiatief.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
i. Ik ervaar de gemeente als een prettige samenwerkingspartner.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

BIJLAGE III: CONTACT OPNEMEN

In de enquête zijn drie denkbeeldige situaties beschreven waarbij is gevraagd tot welke persoon of instantie men zich zou richten als die situatie zich in de buurt zou voordoen:

- 'ik neem met niemand contact op / ik doe niets';
- 'de wijkagent of de wijkcoördinator';
- 'het centrale telefoonnummer van de gemeente (14010)';
- 'de Afdeling [...] van de gemeente';
- 'de Gebiedsmanager of Gebiedsdirecteur' (in 2014: 'de deelgemeente');
- 'een lid van de Gebiedscommissie' (in 2014: 'een lid van de deelraad');
- 'een gemeenteraadslid';
- 'een wethouder of de burgemeester';
- 'de bewonersorganisatie'; en
- een andere mogelijkheid in eigen bewoordingen.

(In 2014 kende deze vraag ook nog de antwoordmogelijkheid 'iemand van het dagelijks bestuur van de deelgemeente'.)

Men mocht telkens meerdere antwoordmogelijkheden aankruisen.

In deze Bijlage is de beantwoording per gebied, in het "buitengebied" (Pernis, Hoogvliet, Hoek van Holland en Rozenburg) en in heel Rotterdam opgenomen. Daarbij is telkens eerst aangegeven hoeveel respondenten *niets* zouden doen, en daaronder tot wie de respondenten die daadwerkelijk iets zouden doen zich zouden richten. Ook is telkens te zien in hoeverre deze mening verschilt met die in 2015 en 2014.

III.1 Parkeerproblematiek door een nieuw bedrijf in de buurt

Er vestigt zich een nieuw bedrijf bij u in de buurt. De medewerkers van dit bedrijf parkeren hun auto's bij u in de straat. Hierdoor kunt u meestal geen parkeerplek meer voor uw eigen auto vinden. Met wie zou u contact opnemen om dit probleem aan te pakken?

Tot wie men zich zou richten	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	15%	22%	25%	24%	27%	24%	20%	26%	18%	22%	25%	20%
de wijkagent of wijkcoördinator	31%	26%	32%	28%	36%	24%	25%	29%	37%	22%	22%	24%
het centrale telefoonnummer	53%	49%	44%	55%	52%	51%	48%	47%	39%	59%	58%	44%
de Afdeling Verkeer van de gemeente	19%	17%	20%	18%	20%	20%	16%	13%	16%	19%	20%	20%
de deelgemeente			23%			31%			40%			34%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	7%	8%		9%	7%		12%	10%		6%	7%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	5%	8%	1%	9%	6%	2%	21%	21%	9%	7%	8%	3%
iemand van het DB van de deelgemeente			3%			6%			8%			7%
een gemeenteraadslid	2%	1%	4%	3%	3%	3%	3%	6%	3%	1%	3%	1%
een wethouder of de burgemeester	4%	3%	6%	3%	3%	4%	4%	4%	2%	1%	1%	2%
de bewonersorganisatie	24%	27%	29%	25%	21%	23%	10%	18%	12%	15%	21%	20%
anders: het bedrijf zelf	7%	9%	7%	9%	7%	11%	19%	16%	18%	9%	10%	12%
anders: overige antwoorden	0%	5%	2%	2%	4%	5%	3%	1%	1%	2%	2%	1%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	153%	154%	171%	161%	159%	180%	160%	165%	187%	142%	153%	169%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	10%	11%	11%	12%	10%	9%	27%	26%	13%	8%	10%	10%

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Crooswijk			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	15%	22%	17%	17%	27%	19%	27%	32%	28%	20%	26%	22%
de wijkagent of wijkcoördinator	26%	31%	26%	21%	21%	18%	27%	33%	32%	31%	37%	39%
het centrale telefoonnummer	48%	42%	33%	58%	51%	42%	54%	45%	41%	47%	42%	32%
de Afdeling Verkeer van de gemeente	15%	20%	13%	21%	22%	22%	19%	22%	18%	19%	20%	20%
de deelgemeente			45%			38%			33%			35%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	6%	10%		7%	5%		6%	8%		12%	11%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	11%	10%	3%	9%	7%	4%	5%	4%	3%	10%	8%	2%
iemand van het DB van de deelgemeente			6%			7%			4%			7%
een gemeenteraadslid	3%	3%	1%	3%	2%	3%	2%	3%	2%	2%	1%	2%
een wethouder of de burgemeester	3%	3%	2%	3%	2%	4%	3%	3%	2%	4%	3%	1%
de bewonersorganisatie	24%	26%	30%	23%	20%	23%	19%	31%	26%	19%	26%	24%
anders: het bedrijf zelf	15%	19%	15%	6%	11%	9%	7%	10%	8%	11%	13%	9%
anders: overige antwoorden	2%	5%	3%	1%	4%	3%	4%	5%	2%	4%	4%	1%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	152%	168%	177%	151%	145%	173%	146%	164%	173%	160%	166%	172%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	14%	13%	12%	13%	9%	12%	7%	9%	8%	13%	12%	11%

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	13%	24%	11%	19%	22%	20%	23%	31%	26%	20%	20%	24%
de wijkagent of wijkcoördinator	25%	19%	24%	26%	32%	26%	37%	35%	37%	43%	42%	34%
het centrale telefoonnummer	40%	30%	12%	52%	46%	37%	49%	45%	39%	40%	42%	35%
de Afdeling Verkeer van de gemeente	15%	10%	20%	22%	20%	18%	20%	26%	15%	23%	20%	16%
de deelgemeente			40%			39%			33%			44%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	5%	13%		8%	8%		10%	6%		8%	4%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	20%	19%	8%	6%	6%	4%	8%	8%	4%	16%	15%	3%
iemand van het DB van de deelgemeente			12%			6%			7%			10%
een gemeenteraadslid	5%	6%	4%	2%	3%	2%	6%	2%	3%	1%	4%	2%
een wethouder of de burgemeester	0%	2%	4%	2%	4%	3%	2%	1%	3%	2%	3%	4%
de bewonersorganisatie	15%	9%	12%	22%	25%	25%	22%	23%	26%	11%	23%	26%
anders: het bedrijf zelf	20%	19%	20%	11%	13%	13%	9%	9%	10%	16%	11%	13%
anders: overige antwoorden	0%	6%	0%	2%	3%	1%	2%	2%	3%	1%	4%	3%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	145%	133%	156%	153%	159%	175%	164%	159%	178%	161%	168%	190%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	20%	25%	28%	8%	10%	11%	12%	11%	11%	17%	20%	16%

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	23%	16%	9%	12%	15%	20%	18%	19%	20%	20%	25%	22%
de wijkagent of wijkcoördinator	22%	15%	14%	19%	31%	19%	32%	32%	26%	28%	31%	29%
het centrale telefoonnummer	28%	33%	18%	42%	41%	34%	39%	39%	30%	51%	46%	39%
de Afdeling Verkeer van de gemeente	11%	23%	11%	17%	18%	16%	19%	19%	15%	19%	20%	18%
de deelgemeente			55%			43%			46%			37%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	13%	18%		17%	12%		11%	9%		8%	8%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	35%	29%	3%	22%	24%	3%	21%	20%	3%	9%	9%	3%
iemand van het DB van de deelgemeente			17%			7%			11%			7%
een gemeenteraadslid	2%	5%	0%	4%	10%	4%	3%	6%	2%	3%	3%	2%
een wethouder of de burgemeester	0%	1%	1%	6%	5%	0%	3%	3%	3%	2%	3%	3%
de bewonersorganisatie	11%	22%	8%	15%	12%	18%	13%	19%	20%	20%	24%	24%
anders: het bedrijf zelf	13%	23%	24%	11%	12%	19%	14%	14%	17%	10%	12%	12%
anders: overige antwoorden	4%	1%	1%	3%	4%	1%	2%	4%	2%	2%	4%	2%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	139%	171%	154%	156%	170%	161%	155%	166%	175%	154%	160%	175%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	35%	33%	17%	31%	36%	12%	24%	27%	11%	12%	13%	11%

III.2 Een nachtopvang voor daklozen

U leest in de krant dat er plannen zijn om tegenover u een nachtopvang voor daklozen te vestigen. De verwachting is dat dit tot enige overlast zal leiden. Met wie zou u contact opnemen om te proberen dit te voorkomen?

Tot wie men zich zou richten	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	22%	27%	21%	23%	27%	27%	16%	17%	15%	24%	25%	22%
de wijkagent of wijkcoördinator	25%	27%	34%	34%	37%	34%	25%	29%	32%	28%	29%	25%
het centrale telefoonnummer	37%	40%	34%	40%	41%	37%	40%	31%	33%	49%	46%	41%
Afdeling Vergunningen van de gemeente	12%	9%	11%	8%	12%	9%	11%	16%	17%	10%	14%	17%
de deelgemeente			25%			33%			55%			31%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	15%	16%		12%	15%		17%	21%		12%	9%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	13%	11%	4%	15%	11%	4%	25%	18%	13%	10%	10%	6%
iemand van het DB van de deelgemeente			13%			9%			23%			13%
een gemeenteraadslid	10%	13%	8%	11%	10%	6%	11%	19%	11%	7%	9%	8%
een wethouder of de burgemeester	13%	11%	11%	8%	9%	9%	16%	15%	15%	7%	8%	9%
de bewonersorganisatie	41%	42%	36%	37%	33%	34%	21%	34%	29%	28%	37%	35%
anders: andere bewoners	0%	2%	1%	1%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	3%
anders: overige antwoorden	4%	4%	6%	4%	6%	6%	5%	5%	4%	2%	3%	5%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	170%	177%	184%	170%	174%	184%	170%	191%	232%	153%	164%	193%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	27%	24%	25%	26%	23%	20%	44%	30%	33%	19%	20%	22%

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Crooswijk			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	14%	19%	14%	16%	25%	21%	24%	30%	22%	17%	16%	17%
de wijkagent of wijkcoördinator	27%	24%	20%	23%	28%	16%	34%	37%	36%	30%	32%	31%
het centrale telefoonnummer	40%	35%	28%	47%	46%	33%	38%	37%	34%	42%	35%	28%
Afdeling Vergunningen van de gemeente	11%	15%	13%	15%	10%	15%	10%	15%	9%	12%	16%	13%
de deelgemeente			49%			42%			34%			40%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	15%	19%		16%	15%		11%	14%		21%	21%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	21%	17%	10%	16%	14%	9%	8%	7%	5%	15%	14%	7%
iemand van het DB van de deelgemeente			12%			11%			11%			14%
een gemeenteraadslid	12%	14%	10%	13%	11%	8%	8%	11%	6%	14%	11%	6%
een wethouder of de burgemeester	10%	11%	9%	13%	12%	13%	11%	13%	9%	14%	12%	11%
de bewonersorganisatie	41%	45%	46%	35%	33%	33%	36%	42%	39%	27%	38%	39%
anders: andere bewoners	0%	2%	2%	1%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	1%	0%
anders: overige antwoorden	4%	4%	6%	2%	5%	4%	5%	2%	3%	6%	3%	2%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	179%	187%	206%	181%	175%	186%	160%	179%	187%	183%	184%	192%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	30%	30%	26%	29%	28%	26%	20%	24%	20%	32%	26%	26%

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	14%	12%	18%	19%	17%	17%	22%	24%	22%	15%	16%	22%
de wijkagent of wijkcoördinator	37%	36%	22%	27%	25%	24%	35%	38%	32%	29%	32%	28%
het centrale telefoonnummer	21%	21%	17%	46%	41%	33%	42%	38%	32%	35%	35%	26%
Afdeling Vergunningen van de gemeente	16%	13%	4%	13%	14%	16%	9%	18%	11%	15%	17%	14%
de deelgemeente			52%			46%			43%			50%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	16%	19%		13%	14%		15%	16%		14%	14%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	42%	25%	13%	11%	10%	8%	14%	10%	5%	21%	17%	6%
iemand van het DB van de deelgemeente			13%			13%			14%			15%
een gemeenteraadslid	26%	8%	4%	11%	10%	7%	13%	8%	6%	15%	13%	5%
een wethouder of de burgemeester	5%	11%	9%	12%	12%	12%	12%	11%	8%	18%	17%	11%
de bewonersorganisatie	26%	25%	9%	36%	37%	38%	32%	35%	35%	29%	35%	30%
anders: andere bewoners	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	1%	0%	2%
anders: overige antwoorden	0%	5%	4%	3%	5%	3%	2%	5%	5%	3%	4%	5%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	189%	162%	148%	172%	169%	200%	174%	180%	191%	181%	184%	188%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	47%	32%	35%	26%	23%	26%	28%	24%	23%	39%	35%	28%

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	19%	23%	17%	13%	16%	19%	15%	17%	20%	19%	22%	20%
de wijkagent of wijkcoördinator	27%	18%	15%	21%	26%	20%	27%	29%	24%	29%	30%	27%
het centrale telefoonnummer	27%	30%	17%	36%	34%	25%	33%	32%	23%	42%	39%	32%
Afdeling Vergunningen van de gemeente	0%	21%	12%	4%	12%	12%	10%	16%	12%	11%	15%	13%
de deelgemeente			66%			39%			51%			41%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	17%	39%		17%	24%		15%	21%		15%	16%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	31%	42%	14%	33%	21%	14%	27%	23%	9%	15%	13%	7%
iemand van het DB van de deelgemeente			28%			19%			18%			13%
een gemeenteraadslid	23%	24%	5%	10%	20%	6%	16%	16%	5%	11%	11%	7%
een wethouder of de burgemeester	10%	24%	8%	16%	19%	16%	15%	18%	11%	12%	12%	10%
de bewonersorganisatie	13%	35%	22%	17%	29%	22%	23%	33%	25%	33%	37%	36%
anders: andere bewoners	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	1%	1%
anders: overige antwoorden	0%	3%	3%	4%	7%	4%	3%	5%	6%	3%	4%	4%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	148%	234%	189%	159%	192%	177%	171%	193%	186%	171%	178%	193%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	56%	54%	37%	49%	44%	38%	45%	40%	32%	29%	26%	25%

III.3 Overlast door vuilnis naast de containers

Zeer regelmatig staat er veel vuilnis naast de containers. Een deel daarvan waait door uw straat en blijft lang liggen. Met wie zou u contact opnemen om dit probleem aan te pakken?

Tot wie men zich zou richten	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	11%	14%	16%	13%	15%	19%	9%	14%	13%	13%	15%	9%
de wijkagent of wijkcoördinator	15%	16%	15%	21%	20%	16%	9%	12%	15%	10%	10%	8%
het centrale telefoonnummer	48%	54%	46%	59%	60%	53%	55%	52%	45%	62%	60%	52%
de Afdeling Reiniging van de gemeente	52%	46%	54%	43%	41%	46%	57%	51%	59%	46%	44%	50%
de deelgemeente			15%			14%			20%			14%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	6%	3%		4%	5%		2%	4%		4%	4%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	4%	4%	3%	4%	4%	2%	3%	8%	4%	2%	4%	2%
iemand van het DB van de deelgemeente			1%			4%			4%			3%
een gemeenteraadslid	1%	2%	2%	1%	1%	1%	0%	2%	0%	1%	2%	1%
een wethouder of de burgemeester	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	1%	1%	1%
de bewonersorganisatie	16%	15%	14%	16%	15%	12%	6%	7%	4%	5%	11%	9%
anders	3%	5%	7%	4%	6%	6%	7%	6%	5%	4%	6%	7%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	148%	145%	157%	153%	152%	157%	141%	143%	159%	134%	143%	146%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	5%	4%	4%	5%	6%	5%	5%	9%	7%	3%	6%	5%

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Crooswijk			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	4%	8%	8%	9%	11%	10%	10%	18%	13%	9%	9%	10%
de wijkagent of wijkcoördinator	10%	13%	17%	13%	13%	8%	12%	17%	19%	16%	19%	20%
het centrale telefoonnummer	49%	47%	39%	54%	53%	45%	55%	55%	42%	49%	48%	39%
de Afdeling Reiniging van de gemeente	56%	59%	58%	50%	48%	53%	41%	44%	52%	52%	54%	61%
de deelgemeente			22%			24%			16%			17%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	4%	6%		4%	4%		5%	4%		6%	5%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	4%	4%	2%	4%	4%	1%	3%	3%	1%	4%	3%	1%
iemand van het DB van de deelgemeente			2%			3%			1%			1%
een gemeenteraadslid	2%	2%	1%	0%	2%	1%	2%	2%	1%	1%	0%	1%
een wethouder of de burgemeester	1%	2%	1%	0%	1%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	0%
de bewonersorganisatie	16%	13%	14%	15%	13%	10%	12%	21%	17%	10%	16%	13%
anders	4%	5%	6%	6%	4%	6%	6%	4%	5%	4%	5%	2%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	147%	150%	162%	147%	142%	154%	136%	153%	156%	143%	152%	156%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	5%	5%	4%	5%	6%	4%	4%	6%	4%	5%	4%	3%

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	5%	2%	4%	8%	9%	8%	11%	14%	11%	6%	10%	12%
de wijkagent of wijkcoördinator	10%	17%	11%	11%	11%	16%	17%	17%	18%	16%	17%	20%
het centrale telefoonnummer	29%	33%	37%	49%	44%	40%	60%	53%	44%	44%	47%	36%
de Afdeling Reiniging van de gemeente	62%	73%	56%	52%	57%	61%	40%	52%	55%	60%	57%	59%
de deelgemeente			26%			15%			16%			20%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	14%	10%		4%	5%		4%	4%		2%	3%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	14%	5%	4%	2%	2%	1%	3%	3%	1%	6%	7%	2%
iemand van het DB van de deelgemeente			7%			2%			2%			4%
een gemeenteraadslid	5%	2%	4%	1%	1%	1%	2%	1%	0%	2%	1%	0%
een wethouder of de burgemeester	0%	0%	4%	1%	1%	0%	1%	2%	1%	1%	2%	2%
de bewonersorganisatie	5%	2%	7%	11%	15%	13%	15%	11%	15%	13%	11%	13%
anders	5%	7%	7%	7%	6%	6%	4%	4%	5%	5%	7%	6%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	143%	151%	163%	138%	141%	156%	145%	147%	157%	149%	153%	163%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	14%	7%	15%	3%	3%	4%	5%	5%	3%	8%	9%	7%

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
niemand / ik doe niets	8%	6%	8%	6%	4%	12%	6%	7%	11%	9%	12%	11%
de wijkagent of wijkcoördinator	14%	4%	14%	10%	30%	24%	14%	17%	19%	13%	15%	16%
het centrale telefoonnummer	33%	47%	28%	42%	37%	28%	41%	43%	33%	52%	51%	43%
de Afdeling Reiniging van de gemeente	43%	56%	58%	41%	45%	41%	53%	56%	55%	49%	51%	56%
de deelgemeente			28%			20%			22%			17%
de gebiedsmanager of gebiedsdirecteur	7%	14%		14%	8%		7%	7%		5%	5%	
een lid v/d gebiedscomm. (2014: deelr.)	16%	18%	3%	20%	10%	3%	12%	10%	2%	4%	4%	2%
iemand van het DB van de deelgemeente			4%			5%			5%			3%
een gemeenteraadslid	5%	5%	0%	0%	5%	4%	2%	3%	1%	1%	2%	1%
een wethouder of de burgemeester	2%	1%	1%	0%	2%	0%	1%	2%	2%	1%	1%	1%
de bewonersorganisatie	5%	11%	7%	6%	13%	12%	10%	11%	12%	12%	14%	13%
anders	7%	6%	11%	7%	8%	5%	6%	7%	7%	5%	5%	7%
Totaal (van wie daadwerkelijk iets zou doen)	131%	161%	154%	131%	156%	143%	144%	155%	158%	142%	148%	156%
Eén of meer soorten politici / bestuurders	19%	20%	7%	20%	14%	11%	13%	12%	8%	5%	6%	4%

BIJLAGE IV: VOLDOENDE PARTICIPATIEMOGELIJKHEDEN

In de enquête is de respondenten voorgehouden dat de gemeente (2014: 'de (deel-)gemeente') vaak maatregelen neemt die invloed hebben op de leefomgeving, en gevraagd of men aan kon geven of men vindt dat men voldoende gelegenheid krijgt om mee te denken over te nemen maatregelen, mee te beslissen over te nemen maatregelen, zelf met ideeën te komen voor te nemen maatregelen en zelf maatregelen uit te voeren. In deze Bijlage is de beantwoording per gebied, in het "buitengebied" en in heel Rotterdam opgenomen van *alle* respondenten (inclusief 'weet niet'). De tabellen laten telkens zien in welke mate men vindt voldoende gelegenheid te krijgen, waarbij ook is te zien in hoeverre deze mening verschilt met die in 2015 en 2014.

IV.1 Mee denken over te nemen maatregelen

Gelegenheid om mee te <u>denken</u>	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	14%	18%	17%	18%	15%	20%	27%	20%	24%	17%	16%	16%
Weinig	30%	30%	31%	26%	29%	27%	28%	29%	33%	30%	32%	30%
Voldoende	28%	25%	22%	25%	27%	21%	19%	19%	15%	26%	22%	25%
Ruim voldoende	8%	7%	6%	6%	6%	6%	2%	6%	2%	4%	6%	4%
Weet niet	21%	20%	24%	25%	23%	26%	23%	27%	26%	24%	24%	26%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	18%	17%	17%	15%	17%	15%	25%	24%	22%	21%	18%	24%
Weinig	26%	30%	23%	28%	28%	26%	23%	27%	27%	31%	33%	25%
Voldoende	31%	28%	29%	25%	26%	22%	23%	22%	22%	21%	23%	22%
Ruim voldoende	7%	2%	5%	6%	5%	8%	6%	4%	3%	3%	2%	3%
Weet niet	18%	24%	26%	26%	24%	30%	23%	23%	25%	24%	24%	27%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	19%	28%	15%	17%	17%	18%	22%	16%	24%	17%	22%	16%
Weinig	38%	18%	33%	28%	30%	31%	28%	30%	31%	31%	29%	29%
Voldoende	15%	33%	19%	23%	24%	23%	20%	26%	17%	19%	23%	23%
Ruim voldoende	4%	5%	11%	4%	3%	2%	5%	6%	2%	4%	2%	5%
Weet niet	23%	18%	22%	28%	25%	26%	25%	21%	26%	29%	25%	27%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	23%	20%	11%	14%	21%	13%	18%	22%	14%	19%	18%	19%
Weinig	32%	33%	27%	25%	30%	19%	31%	29%	27%	28%	29%	28%
Voldoende	15%	25%	32%	27%	31%	33%	20%	26%	26%	24%	25%	23%
Ruim voldoende	6%	4%	9%	14%	10%	8%	7%	4%	7%	5%	4%	4%
Weet niet	23%	19%	21%	19%	8%	26%	25%	19%	25%	24%	23%	26%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

IV.2 Mee beslissen over te nemen maatregelen

Gelegenheid om mee te <u>beslis-</u> <u>sen</u>	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	18%	24%	23%	21%	21%	22%	29%	23%	33%	21%	19%	23%
Weinig	40%	30%	35%	31%	31%	31%	36%	30%	32%	34%	34%	32%
Voldoende	16%	20%	15%	18%	21%	18%	7%	12%	7%	18%	19%	17%
Ruim voldoende	1%	4%	3%	3%	3%	3%	3%	6%	2%	3%	4%	2%
Weet niet	25%	22%	24%	26%	26%	26%	25%	29%	26%	24%	24%	26%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	26%	25%	22%	20%	22%	19%	28%	28%	24%	29%	24%	25%
Weinig	33%	34%	31%	35%	33%	31%	31%	34%	31%	34%	35%	30%
Voldoende	15%	15%	16%	16%	18%	16%	15%	14%	15%	13%	13%	15%
Ruim voldoende	3%	3%	3%	2%	3%	5%	3%	2%	3%	2%	1%	3%
Weet niet	23%	23%	28%	27%	25%	28%	23%	23%	27%	22%	26%	27%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	26%	30%	12%	23%	23%	24%	28%	21%	29%	20%	24%	16%
Weinig	43%	24%	48%	30%	32%	34%	31%	37%	33%	34%	34%	34%
Voldoende	9%	22%	12%	15%	16%	14%	12%	17%	12%	14%	17%	16%
Ruim voldoende	4%	3%	12%	3%	2%	2%	4%	3%	1%	2%	1%	3%
Weet niet	17%	22%	16%	30%	26%	27%	26%	23%	26%	30%	24%	30%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	27%	28%	17%	17%	26%	19%	21%	26%	17%	24%	23%	23%
Weinig	34%	37%	40%	36%	40%	30%	35%	35%	35%	33%	33%	32%
Voldoende	13%	13%	17%	19%	21%	22%	14%	17%	17%	15%	17%	15%
Ruim voldoende	2%	2%	4%	7%	4%	2%	3%	2%	4%	3%	3%	3%
Weet niet	24%	20%	22%	21%	10%	27%	26%	20%	27%	26%	24%	27%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

IV.3 Zelf met ideeën komen voor te nemen maatregelen

Gelegenheid om zelf met ideeën te komen	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	12%	16%	14%	13%	15%	18%	20%	18%	18%	14%	15%	12%
Weinig	29%	30%	31%	28%	26%	26%	27%	24%	34%	31%	29%	28%
Voldoende	26%	23%	19%	23%	26%	25%	19%	19%	16%	22%	20%	21%
Ruim voldoende	4%	7%	6%	5%	4%	5%	3%	7%	4%	5%	4%	4%
Weet niet	28%	24%	30%	30%	29%	27%	30%	31%	28%	28%	33%	35%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	17%	15%	13%	12%	13%	12%	19%	21%	19%	15%	16%	19%
Weinig	25%	27%	23%	28%	29%	26%	27%	27%	26%	34%	31%	27%
Voldoende	24%	24%	23%	23%	23%	23%	21%	19%	20%	18%	20%	18%
Ruim voldoende	4%	3%	6%	5%	4%	5%	4%	5%	4%	4%	3%	3%
Weet niet	29%	30%	35%	32%	30%	33%	28%	28%	31%	29%	31%	33%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	17%	15%	12%	16%	15%	14%	20%	16%	21%	14%	19%	11%
Weinig	35%	26%	36%	24%	31%	28%	29%	33%	32%	32%	27%	28%
Voldoende	22%	28%	20%	20%	23%	22%	15%	20%	14%	19%	19%	19%
Ruim voldoende	9%	3%	16%	4%	4%	2%	6%	5%	3%	2%	5%	4%
Weet niet	17%	28%	16%	36%	28%	34%	29%	25%	30%	33%	31%	38%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	18%	17%	13%	13%	16%	15%	15%	17%	12%	16%	16%	15%
Weinig	31%	30%	25%	29%	39%	20%	31%	30%	26%	28%	29%	27%
Voldoende	16%	20%	32%	23%	23%	24%	20%	21%	22%	21%	22%	21%
Ruim voldoende	3%	3%	5%	9%	5%	4%	4%	4%	5%	5%	4%	4%
Weet niet	31%	29%	25%	26%	17%	38%	30%	28%	34%	31%	29%	33%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

IV.4 Zelf maatregelen uitvoeren

Gelegenheid om zelf maatregelen uit te voeren	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	12%	15%	15%	13%	19%	19%	20%	17%	21%	16%	17%	18%
Weinig	32%	30%	30%	30%	24%	28%	26%	25%	34%	28%	27%	24%
Voldoende	17%	17%	15%	17%	18%	17%	13%	13%	4%	17%	13%	14%
Ruim voldoende	1%	3%	2%	3%	2%	3%	1%	5%	2%	3%	2%	2%
Weet niet	38%	34%	38%	37%	37%	33%	40%	40%	39%	36%	41%	42%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	21%	18%	12%	16%	17%	14%	22%	26%	21%	19%	18%	20%
Weinig	23%	29%	24%	26%	31%	28%	27%	25%	28%	30%	31%	27%
Voldoende	13%	13%	15%	16%	12%	13%	14%	13%	12%	15%	10%	12%
Ruim voldoende	3%	2%	3%	3%	1%	4%	2%	2%	2%	2%	2%	1%
Weet niet	40%	37%	46%	40%	39%	41%	34%	34%	36%	33%	39%	39%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	17%	24%	12%	18%	16%	18%	20%	19%	24%	18%	17%	11%
Weinig	39%	19%	38%	23%	30%	29%	30%	31%	29%	31%	33%	30%
Voldoende	9%	11%	19%	13%	15%	12%	9%	15%	9%	10%	14%	11%
Ruim voldoende	13%	3%	12%	2%	2%	1%	5%	3%	2%	1%	1%	3%
Weet niet	22%	43%	19%	44%	37%	40%	36%	33%	35%	40%	36%	45%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Veel te weinig	20%	23%	14%	18%	20%	17%	18%	19%	13%	18%	18%	18%
Weinig	33%	28%	28%	33%	34%	17%	32%	31%	27%	27%	29%	28%
Voldoende	11%	10%	14%	14%	15%	14%	11%	13%	21%	14%	14%	13%
Ruim voldoende	2%	1%	3%	1%	2%	0%	2%	1%	4%	3%	2%	2%
Weet niet	34%	37%	41%	34%	29%	52%	36%	36%	32%	38%	37%	40%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

BIJLAGE V: WAARDERING VAN BESTUURDERS

In de enquête is gevraagd om met een rapportcijfer (van 1 tot en met 10; 1 = zeer slecht; 10 = uitstekend) een oordeel te geven over een aantal zaken betreffende gebiedscommissie(leden) en bestuurders:

- a) 'de mate waarin de gebiedscommissieleden zich inzetten voor mijn belangen';
- b) 'de mate waarin de wethouders zich inzetten voor mijn belangen';
- c) 'de mate waarin de gemeenteraadsleden zich inzetten voor mijn belangen';
- d) 'de snelheid waarmee de gebiedscommissie van mijn gebied besluiten neemt';
- e) 'de mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt';
- f) 'de bereikbaarheid van gebiedscommissieleden'; en
- g) 'de mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt'.

(In 2014 werd in de plaats van 'a' gevraagd naar de waardering van de inzet van de dagelijks bestuurders en naar die van de deelraadsleden van zijn of haar deelgemeente, en ging de vraag bij 'd' tot en met 'g' over het deelgemeentebestuur, de deelgemeente, de deelraadsleden respectievelijk de deelgemeente.)

In deze Bijlage is deze waardering per gebied, in het "buitengebied" en in heel Rotterdam opgenomen, waarbij ook is te zien in hoeverre deze waardering verschilt met die in 2015 en 2014.

a) De mate waarin de gebiedscommissieleden zich inzetten voor mijn belangen

Hier is de waardering van de gebiedscommissieleden in 2016 en 2015 eerst vergeleken met die van de dagelijks bestuurders in 2014, en daarna ook nog eens met die van de deelraadsleden in 2014.

Vergeleken met de dagelijks bestuurders in 2014

Inzet gebiedscommissieleden voor mijn belangen (2014: dagelijks bestuurders)	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,4	5,4	5,8	5,4	5,5	5,5	5,5	5,6	5,2	5,1	5,2	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	49%	44%	36%	44%	42%	42%	32%	41%	52%	47%	49%	48%
Responspercentage	35%	41%	46%	40%	43%	51%	54%	59%	47%	38%	37%	42%
Respondenten met rapportcijfer	75	96	107	142	193	198	53	63	52	122	137	145

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,7	5,1	5,8	5,5	5,5	6,0	5,0	5,2	5,3	5,2	5,2	5,6
Percentage onvoldoende (< 5,5)	35%	52%	34%	36%	44%	29%	56%	53%	50%	47%	53%	40%
Responspercentage	44%	40%	50%	33%	36%	47%	45%	46%	52%	50%	45%	44%
Respondenten met rapportcijfer	129	143	191	97	133	161	171	191	211	172	171	169

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,8	6,3	6,0	5,3	5,2	5,4	5,2	5,4	5,1	5,4	5,6	5,9
Percentage onvoldoende (< 5,5)	23%	25%	33%	47%	46%	38%	47%	48%	49%	40%	42%	27%
Responspercentage	48%	67%	64%	40%	38%	48%	50%	47%	51%	48%	47%	59%
Respondenten met rapportcijfer	13	28	18	266	305	360	155	178	195	95	111	154

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	6,1	6,1	6,2	6,3	6,2	5,8	5,8	5,9	6,0	5,4	5,4	5,5
Percentage onvoldoende (< 5,5)	30%	31%	30%	24%	22%	35%	32%	32%	29%	44%	46%	40%
Responspercentage	62%	68%	71%	64%	68%	56%	54%	57%	61%	43%	43%	49%
Respondenten met rapportcijfer	44	62	56	59	65	48	211	266	276	1.594	1.903	2.098

Vergeleken met de deelraadsleden in 2014

Inzet gebiedscommissieleden voor mijn belangen (2014: mijn deelraadsleden)	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,4	5,4	5,6	5,4	5,5	5,5	5,5	5,6	5,2	5,1	5,2	5,2
Percentage onvoldoende (< 5,5)	49%	44%	39%	44%	42%	42%	32%	41%	48%	47%	49%	49%
Responspercentage	35%	41%	44%	40%	43%	49%	54%	59%	47%	38%	37%	41%
Respondenten met rapportcijfer	75	96	102	142	193	189	53	63	52	122	137	142

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,7	5,1	5,7	5,5	5,5	5,8	5,0	5,2	5,1	5,2	5,2	5,5
Percentage onvoldoende (< 5,5)	35%	52%	36%	36%	44%	31%	56%	53%	54%	47%	53%	42%
Responspercentage	44%	40%	48%	33%	36%	46%	45%	46%	49%	50%	45%	43%
Respondenten met rapportcijfer	129	143	182	97	133	157	171	191	202	172	171	166

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,8	6,3	6,2	5,3	5,2	5,4	5,2	5,4	5,1	5,4	5,6	5,8
Percentage onvoldoende (< 5,5)	23%	25%	28%	47%	46%	41%	47%	48%	49%	40%	42%	31%
Responspercentage	48%	67%	64%	40%	38%	46%	50%	47%	49%	48%	47%	57%
Respondenten met rapportcijfer	13	28	18	266	305	343	155	178	186	95	111	149

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	6,1	6,1	6,3	6,3	6,2	5,8	5,8	5,9	5,9	5,4	5,4	5,5
Percentage onvoldoende (< 5,5)	30%	31%	22%	24%	22%	40%	32%	32%	31%	44%	46%	41%
Responspercentage	62%	68%	70%	64%	68%	58%	54%	57%	60%	43%	43%	48%
Respondenten met rapportcijfer	44	62	55	59	65	50	211	266	272	1.594	1.903	2.025

b) De mate waarin de wethouders zich inzetten voor mijn belangen

Inzet wethouders voor mijn belangen	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,4	5,7	5,7	5,2	5,5	5,5	5,1	5,6	4,8	5,3	5,3	5,2
Percentage onvoldoende (< 5,5)	42%	37%	38%	47%	42%	47%	49%	47%	58%	49%	48%	50%
Responspercentage	42%	45%	49%	38%	46%	49%	44%	51%	39%	40%	41%	42%
Respondenten met rapportcijfer	92	105	115	135	209	189	43	55	43	131	153	145

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,4	5,1	5,4	5,2	5,2	5,8	5,1	5,1	5,1	4,8	5,1	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	40%	55%	45%	47%	50%	37%	51%	52%	52%	57%	56%	48%
Responspercentage	43%	41%	42%	35%	40%	44%	46%	47%	50%	50%	45%	43%
Respondenten met rapportcijfer	127	146	159	103	148	151	173	196	204	171	172	166

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	4,7	6,0	5,1	5,4	5,2	5,3	5,1	5,3	5,1	4,8	5,3	5,5
Percentage onvoldoende (< 5,5)	55%	24%	56%	47%	48%	45%	48%	48%	49%	55%	51%	40%
Responspercentage	41%	50%	57%	41%	40%	45%	52%	48%	49%	41%	46%	52%
Respondenten met rapportcijfer	11	21	16	272	321	340	161	181	186	82	110	136

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,5	5,0	5,4	5,4	5,7	5,4	5,1	5,4	5,4	5,2	5,2	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	47%	53%	44%	44%	36%	38%	51%	45%	42%	48%	48%	46%
Responspercentage	48%	54%	54%	49%	60%	45%	44%	51%	51%	43%	44%	46%
Respondenten met rapportcijfer	34	49	43	45	57	39	172	237	234	1.582	1.947	1.964

c) De mate waarin de gemeenteraadsleden zich inzetten voor mijn belangen

Inzet gemeenteraadsleden voor mijn belangen	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,2	5,7	5,8	5,3	5,5	5,5	5,3	5,5	5,1	5,2	5,3	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	46%	36%	34%	46%	41%	43%	45%	48%	50%	47%	48%	47%
Responspercentage	41%	44%	47%	41%	45%	47%	45%	51%	42%	40%	43%	42%
Respondenten met rapportcijfer	90	103	109	144	205	180	44	55	46	128	158	144

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,3	5,1	5,5	5,3	5,4	5,8	5,1	5,1	5,2	4,9	5,2	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	43%	54%	41%	46%	42%	37%	50%	47%	49%	56%	51%	44%
Responspercentage	43%	41%	42%	33%	38%	44%	48%	49%	48%	49%	45%	43%
Respondenten met rapportcijfer	127	147	162	99	143	148	181	202	198	168	174	166

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	4,8	6,2	5,1	5,5	5,3	5,4	5,2	5,4	5,1	4,9	5,4	5,6
Percentage onvoldoende (< 5,5)	55%	22%	47%	44%	45%	41%	51%	46%	52%	53%	44%	37%
Responspercentage	41%	55%	54%	40%	41%	44%	50%	46%	49%	41%	47%	51%
Respondenten met rapportcijfer	11	23	15	268	327	331	156	176	184	81	111	133

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,4	5,1	5,5	5,5	5,3	5,4	5,1	5,4	5,5	5,2	5,3	5,4
Percentage onvoldoende (< 5,5)	44%	54%	40%	42%	45%	41%	49%	44%	39%	48%	46%	43%
Responspercentage	51%	56%	53%	49%	60%	45%	44%	52%	50%	43%	45%	45%
Respondenten met rapportcijfer	36	51	42	45	57	39	173	242	229	1.580	1.957	1.929

d) De snelheid waarmee de gebiedscommissie van mijn gebied besluiten neemt

Hier is de waardering van de gebiedscommissie in 2016 en 2015 vergeleken met die van het bestuur van de deelgemeente in 2014.

Snelheid waarmee gebieds-commissie van mijn gebied besluiten neemt	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	4,8	5,0	5,3	5,0	5,3	5,2	5,1	4,8	4,7	4,8	5,0	4,9
Percentage onvoldoende (< 5,5)	59%	54%	47%	50%	48%	49%	43%	56%	67%	56%	48%	57%
Responspercentage	33%	37%	39%	35%	39%	47%	47%	51%	46%	33%	36%	40%
Respondenten met rapportcijfer	71	86	92	122	177	181	46	55	51	107	134	138

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,1	4,4	4,9	4,9	5,2	5,3	4,8	4,7	4,9	4,8	4,9	5,0
Percentage onvoldoende (< 5,5)	53%	66%	55%	57%	56%	52%	63%	60%	58%	57%	59%	55%
Responspercentage	40%	36%	44%	30%	33%	44%	44%	42%	48%	51%	40%	42%
Respondenten met rapportcijfer	118	128	167	88	124	149	164	173	198	174	154	164

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,0	5,4	5,4	5,0	4,9	4,9	5,0	5,2	4,8	5,0	5,0	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	55%	46%	45%	54%	57%	60%	55%	51%	61%	55%	56%	45%
Responspercentage	41%	62%	71%	37%	36%	44%	48%	44%	50%	45%	45%	52%
Respondenten met rapportcijfer	11	26	20	243	287	327	149	166	190	89	106	137

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,4	5,4	5,5	5,5	5,4	5,2	5,2	5,2	5,3	5,0	5,0	5,0
Percentage onvoldoende (< 5,5)	49%	43%	42%	45%	41%	60%	51%	49%	47%	55%	54%	55%
Responspercentage	49%	60%	61%	60%	61%	55%	49%	53%	55%	40%	40%	46%
Respondenten met rapportcijfer	35	55	48	55	58	47	190	245	252	1.473	1.752	1.940

e) De mate waarin de gebiedscommissie inspraak mogelijk maakt

Hier is de waardering van de gebiedscommissie in 2016 en 2015 vergeleken met die van de deelgemeente in 2014.

Mate waarin de gebieds-commissie inspraak mogelijk maakt	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	4,9	5,0	5,4	5,3	5,2	5,2	5,6	5,0	4,7	4,8	5,1	5,2
Percentage onvoldoende (< 5,5)	60%	52%	45%	44%	50%	47%	29%	55%	58%	56%	47%	49%
Responspercentage	34%	38%	46%	38%	39%	47%	46%	52%	47%	38%	36%	43%
Respondenten met rapportcijfer	73	89	108	132	176	182	45	56	52	122	132	149

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,5	4,8	5,6	5,3	5,1	5,7	4,7	4,7	5,0	5,0	5,0	5,4
Percentage onvoldoende (< 5,5)	39%	58%	39%	46%	50%	40%	60%	56%	57%	53%	60%	44%
Responspercentage	40%	37%	47%	32%	35%	47%	44%	42%	51%	51%	42%	44%
Respondenten met rapportcijfer	119	134	181	95	131	161	166	175	207	175	162	169

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,6	5,5	5,6	5,1	4,9	5,2	5,2	5,4	4,8	4,9	5,3	5,4
Percentage onvoldoende (< 5,5)	25%	43%	41%	50%	60%	48%	43%	44%	55%	55%	48%	45%
Responspercentage	44%	67%	61%	38%	36%	48%	47%	44%	51%	44%	43%	54%
Respondenten met rapportcijfer	12	28	17	254	289	359	145	168	192	88	103	141

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,7	5,6%	5,9	6,0	5,6	6,0	5,4	5,5	5,6	5,1	5,1	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	41%	38%	30%	28%	41%	28%	42%	43%	38%	49%	52%	47%
Responspercentage	55%	64%	67%	63%	65%	55%	51%	54%	57%	42%	41%	48%
Respondenten met rapportcijfer	39	58	53	58	62	47	197	251	258	1.525	1.788	2.047

f) De bereikbaarheid van gebiedscommissieleden

Hier is de waardering van de gebiedscommissieleden in 2016 en 2015 vergeleken met die van de deelraadsleden in 2014.

Bereikbaarheid van gebiedscommissieleden	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,0	4,9	5,4	5,3	5,1	5,3	5,4	4,9	4,4	4,9	5,1	4,9
Percentage onvoldoende (< 5,5)	55%	53%	44%	49%	51%	46%	38%	53%	65%	57%	49%	60%
Responspercentage	34%	37%	38%	37%	39%	42%	48%	56%	42%	36%	36%	39%
Respondenten met rapportcijfer	73	87	88	129	177	163	47	60	46	118	134	134

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,3	4,8	5,6	5,2	5,2	5,5	4,8	4,7	4,9	5,3	5,2	5,1
Percentage onvoldoende (< 5,5)	43%	57%	36%	51%	50%	40%	57%	58%	60%	46%	49%	51%
Responspercentage	39%	36%	39%	31%	34%	37%	42%	43%	47%	47%	42%	41%
Respondenten met rapportcijfer	114	131	149	93	128	126	158	177	191	162	159	158
	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,9	6,3	5,7	5,0	5,0	5,1	5,2	5,4	5,1	5,0	5,1	5,4
Percentage onvoldoende (< 5,5)	21%	27%	47%	54%	54%	53%	46%	45%	50%	51%	47%	41%
Responspercentage	52%	71%	61%	39%	34%	40%	47%	44%	45%	43%	42%	53%
Respondenten met rapportcijfer	14	30	17	257	276	300	145	167	171	85	101	138

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,7	6,0	6,2	6,3	6,0	6,1	5,6	5,7	5,7	5,2	5,1	5,2
Percentage onvoldoende (< 5,5)	38%	28%	28%	32%	29%	29%	40%	36%	37%	49%	50%	49%
Responspercentage	59%	66%	63%	62%	63%	44%	51%	54%	53%	41%	40%	42%
Respondenten met rapportcijfer	42	60	50	57	60	38	198	251	243	1.496	1.767	1.800

g) De mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt

Hier is de waardering van de gebiedscommissie in 2016 en 2015 vergeleken met die van de deelgemeente in 2014.

Mate waarin de gebiedscommissie bewoners serieus neemt	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	4,9	5,2	5,4	5,4	5,4	5,5	5,4	5,1	4,9	5,2	5,3	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	56%	47%	44%	42%	45%	45%	39%	50%	58%	48%	45%	48%
Responspercentage	35%	37%	46%	39%	41%	51%	50%	56%	50%	36%	36%	47%
Respondenten met rapportcijfer	75	88	108	137	184	198	49	60	55	118	134	162

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,5	4,9	5,8	5,2	5,3	5,8	4,8	5,0	4,9	5,0	5,1	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	40%	56%	31%	50%	48%	35%	58%	50%	55%	54%	55%	47%
Responspercentage	41%	38%	50%	34%	36%	47%	44%	44%	52%	49%	44%	46%
Respondenten met rapportcijfer	121	135	190	100	133	159	166	180	214	170	167	176

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,1	6,0	5,6	5,0	4,9	5,1	5,2	5,2	5,0	5,1	5,1	5,5
Percentage onvoldoende (< 5,5)	43%	29%	37%	50%	54%	50%	44%	45%	52%	50%	46%	40%
Responspercentage	52%	67%	68%	38%	37%	48%	49%	47%	55%	44%	46%	55%
Respondenten met rapportcijfer	14	28	19	253	296	360	151	178	210	8	110	143

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Gemiddeld rapportcijfer	5,7	5,9	6,3	6,1	5,6	5,6	5,5	5,5	5,7	5,2	5,2	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	36%	29%	25%	34%	37%	37%	42%	38%	36%	48%	48%	45%
Responspercentage	55%	63%	65%	61%	67%	59%	51%	56%	58%	42%	42%	50%
Respondenten met rapportcijfer	39	57	51	56	64	51	197	259	264	1.539	1.840	2.125

Gemiddelde van de zeven waarderingen

In onderstaande figuur tenslotte zijn de gemiddelden van de voorgaande zeven rapportcijfers, percentages onvoldoenden, responspercentages en aantallen respondenten met een rapportcijfer herhaald, waarbij ook is te zien in hoeverre deze waardering verschilt met die in 2015 en 2014.

Gemiddelde van de waar- deringen	Rotterdam Centrum			Delfshaven			Overschie			Noord		
	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹
Gemiddeld rapportcijfer	5,1	5,3	5,5	5,3	5,3	5,4	5,4	5,2	4,8	5,0	5,2	5,1
Percentage onvoldoende (< 5,5)	53%	46%	41%	46%	46%	45%	39%	50%	57%	51%	48%	51%
Responspercentage	36%	40%	44%	38%	42%	47%	48%	54%	45%	37%	38%	42%
Respondenten met rapportcijfer	78	93	102	134	189	183	47	58	49	121	140	143

	Hillegersb.-Schiebr.			Kralingen-Croosw.			Feijenoord			IJsselmonde		
	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹
Gemiddeld rapportcijfer	5,4	4,9	5,5	5,2	5,3	5,7	4,9	4,9	5,0	5,0	5,1	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	42%	57%	39%	48%	49%	38%	56%	54%	55%	53%	55%	47%
Responspercentage	41%	38%	44%	33%	36%	44%	45%	45%	49%	50%	43%	43%
Respondenten met rapportcijfer	122	138	170	96	134	149	168	185	201	170	166	165

	Pernis			Prins Alexander			Charlois			Hoogvliet		
	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹
Gemiddeld rapportcijfer	5,3	5,9	5,6	5,2	5,0	5,2	5,1	5,3	5,0	5,0	5,2	5,5
Percentage onvoldoende (< 5,5)	39%	31%	42%	50%	52%	48%	48%	47%	52%	51%	48%	39%
Responspercentage	46%	63%	62%	39%	37%	45%	49%	46%	50%	43%	45%	53%
Respondenten met rapportcijfer	12	26	17	259	300	335	152	173	188	87	107	140

	Hoek van Holland			Rozenburg			"Buitengebied"			Totaal Rotterdam		
	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹	2016	2015	2014 ¹
Gemiddeld rapportcijfer	5,6	5,6	5,9	5,9	5,7	5,7	5,4	5,5	5,7	5,2	5,2	5,3
Percentage onvoldoende (< 5,5)	41%	39%	32%	36%	36%	38%	44%	41%	37%	49%	49%	46%
Responspercentage	54%	62%	63%	58%	64%	51%	49%	54%	55%	42%	42%	46%
Respondenten met rapportcijfer	38	56	50	54	60	44	191	250	250	1.541	1.851	1.967

¹): Negen, niet allemaal identieke zaken.

BIJLAGE VI: DE BETEKENIS VAN DE PERCENTAGES; SIGNIFICANTIE

VI.1 Percentages

In de tabellen in dit rapport staan de uitkomsten meestal in percentagevorm weergegeven. Dit is gedaan omdat percentages in populaties van verschillende grootte (bijvoorbeeld: de steekproef versus heel Rotterdam) onderling gemakkelijker te vergelijken zijn dan aantallen.

Metingen via een steekproef leveren een schatting van de werkelijkheid. Het toevalskarakter van de steekproef heeft als consequentie, dat schatting en werkelijke waarde ten gevolge van het toeval kunnen afwijken. (Daarnaast zijn ook afwijkingen mogelijk ten gevolge van andere zaken dan het toeval, zoals onder- en oververtegenwoordigingen van bepaalde categorieën respondenten, bijvoorbeeld door selectieve non-respons.) Deze mogelijke afwijkingen ten gevolge van het toeval kunnen worden uitgedrukt in statistische betrouwbaarheidsmarges. Gangbaar hierbij is een uitdrukking in 95%-betrouwbaarheidsmarges.

De 95%-betrouwbaarheidsmarge bij een steekproefpercentage en een steekproefgrootte geeft aan, hoe groot de afwijking van de geschatte waarde met de werkelijke waarde zou kunnen zijn ten gevolge van het toeval. De betekenis van zo'n marge is, dat, indien de steekproef en de meting vele malen zouden worden herhaald, en steeds een 95%-betrouwbaarheidsmarge zou worden bepaald, de werkelijke waarde zich in 95 van de 100 gevallen binnen de betrouwbaarheidsmarge zal bevinden.

Een betrouwbaarheidsmarge (dus: de onnauwkeurigheid) is kleiner naarmate de steekproef groter is, maar verschilt ook met het gemeten percentage: percentages van rond de 50% hebben de grootste onnauwkeurigheid, en hoe verder het percentage van de 50% af zit, hoe kleiner de onnauwkeurigheid⁶. Dit betekent in het bijzonder ook, dat bij heel kleine percentages die zijn veroorzaakt door één of twee respondenten nog sprake kan zijn van een toevalstreffer, maar dat dit niet kan worden gezegd als het wat meer respondenten betreft.

De volgende tabel geeft voor in steekproeven of delen daarvan gemeten percentages de betrouwbaarheidsmarges voor een meting van 50% (dus voor het ongunstigste geval), en ter illustratie ook voor een meting van 10- of 90%.

Figuur VI.1: De 95%-betrouwbaarheidsmarges van gemeten percentages.

Bij een (deel-)steekproefomvang van:	is 10% eigenlijk:	is 50% eigenlijk:	is 90% eigenlijk:
50	10% ± 8%	50% ± 14%	90% ± 8%
100	10% ± 6%	50% ± 10%	90% ± 6%
150	10% ± 5%	50% ± 8%	90% ± 5%
200	10% ± 4%	50% ± 7%	90% ± 4%
250	10% ± 4%	50% ± 6%	90% ± 4%
500	10% ± 3%	50% ± 4%	90% ± 3%
3.666 (volledige Omnibusenquêtes A, B, D plus E)	10% ± 1%	50% ± 2%	90% ± 1%

Voorbeeld: als in een steekproef(-deel) van 500 ondervraagden 50% een bepaald antwoord geeft, moet dit gelezen worden als 50% ± 4%, ofwel 46- à 54 procent. Bij kleinere of grotere gemeten percentages wordt deze marge kleiner.

⁶): Bij het berekenen van de betrouwbaarheidsmarge bij percentages kan worden uitgegaan van de volgende benaderende formule:

absolute 95%-betrouwbaarheidsmarge bij $p\% = 1,96 \times \sqrt{p(100-p)} / \sqrt{n-1}$,
waarbij n de omvang van de (deel-) steekproef is.

Een gemeten percentage van 50% in de betreffende vier Vragenlijsten van de Omnibusenquête 2016 heeft dus een betrouwbaarheidsmarge van $1,96 \times \sqrt{(50 \times 50)} / \sqrt{3.665} = 1,6\%$. Evenzo heeft een gemeten percentage van 1% een betrouwbaarheidsmarge van $1,96 \times \sqrt{(1 \times 99)} / \sqrt{3.665} = 0,3\%$.

Bij alleen de 1.657 mannen heeft een gemeten percentage van 50% evenwel een betrouwbaarheidsmarge van $1,96 \times \sqrt{(50 \times 50)} / \sqrt{1.656} = 2,4\%$, en is bij een gemeten percentage van 1% deze marge $1,96 \times \sqrt{(1 \times 99)} / \sqrt{1.656} = 0,5\%$.

VI.2 Vergelijkingen

Ook bij de vergelijking van percentages of verdelingen (bijvoorbeeld: tussen mannen en vrouwen, of tussen dit jaar en vorig jaar) is het mogelijk dat een gemeten verschil slechts veroorzaakt is door het toevalskarakter van de steekproef of steekproeven. Het gemeten verschil heet in dat geval niet 'significant'. Voor de bepaling of het verschil tussen twee gemeten percentages groot genoeg is om significant te zijn, bestaan wiskundige technieken: de zogeheten χ^2 -toets ('chikwadraattoets'). In het algemeen kan gesteld worden, dat de grens tussen 'significant' en 'niet-significant' wat kleiner is dan het totaal van de beide betrouwbaarheidsmarges. Voorbeeld: iets is niet aantoonbaar toegenomen als het vorig jaar volgens de Omnibussenquête 50% was en dit jaar 53%. Een stijging van 10- naar 13% daarentegen is wél significant.

In onderstaande tabel zijn de marges aangegeven waarbinnen verschillen niet significant zijn in drie gevallen: bij vergelijking van de uitkomsten voor twee deelgroepen van elk 250 respondenten (ruwweg de respons uit een deelgemeente in de betreffende vier Vragenlijsten van de Omnibussenquête 2016), van twee uitkomsten voor de deelgroepen van elk 750 respondenten en van twee uitkomsten voor twee deelgroepen van elk 3.500 respondenten (een bijna volledige respons van de betreffende vier Vragenlijsten van de Omnibussenquête 2016). Voor vergelijking van percentages voor deelgroepen van verschillende omvang gelden weer andere marges: van de uitkomsten van een χ^2 -toets is geen eenvoudig leesbaar en interpreteerbaar totaaloverzicht te geven⁷.

Figuur VI.2: De 95%-betrouwbaarheidsmarges voor het verschil tussen twee gemeten percentages in drie gevallen.

Bij een (deel-)steekproefomvang van in beide gevallen:	250 respondenten (respons deelgemeente)	750 respondenten	3.500 respondenten (bijna volledige respons)
verschilt 10% <i>niet</i> significant van	5,4% t/m 15,8%	7,2% t/m 13,2%	8,7% t/m 11,4%
verschilt 20% <i>niet</i> significant van	13,5% t/m 27,4%	16,2% t/m 24,1%	18,2% t/m 21,9%
verschilt 30% <i>niet</i> significant van	22,3% t/m 38,3%	25,5% t/m 34,7%	27,9% t/m 32,1%
verschilt 40% <i>niet</i> significant van	31,6% t/m 48,7%	35,1% t/m 45,0%	37,8% t/m 42,3%
verschilt 50% <i>niet</i> significant van	41,3% t/m 58,7%	45,0% t/m 55,0%	47,7% t/m 52,3%
verschilt 60% <i>niet</i> significant van	51,3% t/m 68,4%	55,0% t/m 64,9%	57,7% t/m 62,2%
verschilt 70% <i>niet</i> significant van	61,7% t/m 77,7%	65,3% t/m 74,5%	67,9% t/m 72,1%
verschilt 80% <i>niet</i> significant van	72,6% t/m 86,5%	75,9% t/m 83,8%	78,1% t/m 81,8%
verschilt 90% <i>niet</i> significant van	84,2% t/m 94,6%	86,8% t/m 92,8%	88,6% t/m 91,3%

Voorbeeld: (links halverwege:) als voor een deelgroep van 250 respondenten een percentage 50% wordt gemeten, dan verschillen andere groepen van zo'n grootte significant van die deelgroep als daarvoor minder dan 41,3% of méér dan 58,7% is gemeten. Bij kleinere of grotere gemeten percentages wordt deze marge kleiner.

Voor vergelijking van percentages voor deelgroepen van verschillende omvang gelden altijd weer andere marges: van de uitkomsten van een χ^2 -toets is geen eenvoudig leesbaar en interpreteerbaar totaaloverzicht te geven.

In het algemeen moge de boodschap zijn, dat in het algemeen gemeten verschillen van slechts enkele %-punten niet als verschillen mogen worden beschouwd, maar evengoed door het toevalskarakter van de steekproeven kunnen zijn veroorzaakt.

⁷): Voor de liefhebber: Als de gemeten aantallen van een verdeling in een steekproef van omvang n_1 worden aangegeven met n_{11}, \dots, n_{1k} , en die in een andere steekproef van omvang n_2 met n_{21}, \dots, n_{2k} , dan dienen we de twee steekproeven tezamen te beschouwen, en bedragen de gemiddelde verwachtingen per steekproef

$$e_{1i} = p_i \times n_1$$

respectievelijk

$$e_{2i} = p_i \times n_2,$$

waarbij de percentages $p_i = (n_{1i} + n_{2i}) / (n_1 + n_2)$ de procentuele verdeling in de gezamenlijke steekproef weergeven.

We kunnen nu een waarde voor de toetsingsgrootheid

$$\chi^2 = \sum \{(\text{gemeten aantal} - \text{verwachte aantal})^2 / (\text{verwachte aantal})\}$$

bepalen door voor iedere groep de bijdrage $\{(\text{gemeten aantal} - \text{verwacht aantal})^2 / (\text{verwacht aantal})\}$ te berekenen:

$$\chi^2 = \sum \{(n_{1i} - e_{1i})^2 / e_{1i}\} + \sum \{(n_{2i} - e_{2i})^2 / e_{2i}\}.$$

Deze χ^2 dient met $(k-1)$ vrijheidsgraden te worden getoetst aan de hand van significantiegrenzen. (Doorgaans: voor een betrouwbaarheid van 95%.) Er is een significant verschil als χ^2 groter is dan zo'n significantiegrens.

VI.3 Gemiddelden

Ook om te bepalen of het verschil tussen twee gemeten gemiddelden (bijvoorbeeld het verschil tussen twee rapportcijfers) significant is of slechts veroorzaakt is door het toevalskarakter van de steekproeven, kan een t-toets worden verricht. Hoewel ook hier het precieze resultaat van geval tot geval verschilt, en met name ook afhangt van de gemeten waarden en de spreiding rond de gemiddelden, geldt in de praktijk in het algemeen, dat verschillen in rapportcijfers van 0,2 en hoger significant zijn⁸. (Bij een meting over een *deel* van de steekproef - bijvoorbeeld: over alleen de Rotterdamse *mannen* - ligt deze grens hoger.)

⁸): Voor de liefhebber: Als de gemeten gemiddelden worden aangegeven met m_1 respectievelijk m_2 , de bijbehorende gemeten standaarddeviaties met s_1 respectievelijk s_2 en de steekproefomvang met n_1 respectievelijk n_2 , dan is het verschil $(m_2 - m_1)$ met 95% zekerheid significant als

$$t = |m_2 - m_1| / (s \sqrt{(1/n_1 + 1/n_2)}) > 1,96$$

waarbij

$$s^2 = ((n_1 - 1)xs_1^2 + (n_2 - 1)xs_2^2) / (n_1 + n_2 - 2).$$

Als we eenvoudshalve mogen veronderstellen dat beide steekproefomvang even groot zijn (zeg: $n_1 = n_2 = n$), dan is deze toetsingsformule te vereenvoudigen tot

$$t = |m_2 - m_1| \times \sqrt{n} / \sqrt{(s_1^2 + s_2^2)} > 1,96.$$

